Əhməd Bəxşıxanov

Azərbaycan ritmik muğamları

Ахмед Бакиханов

Азербайджанские ритмические мугамы

Фтс 78
Б 19

ƏHMƏД БАКЫХАНОВ

АЗӘРБАЈЧАН РИТМИК МУҒАМЛАРЫ

Yoxlanıb 2008
BMA Kitabxanası

АХМЕД БАКИХАНОВ

АЗЕРБАЙДЖАНСКИЕ РИТМИЧЕСКИЕ МУГАМЫ

69491

АЗӘРБАЈЧАН ДӨВЛӘТ НӘШРИЈЈАТЫ
АЗЕРБАЙДЖАНСКОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
Бакы • 1968 • Баку

СОКРОВИЩА НАРОДНОЙ МУЗЫКИ

Музыкальный фольклор — одна из ярчайших сфер азербайджанского народного творчества. Его неисчерпаемая сокровищница создавалась, оберегалась и обогащалась талантливейшими мастерами народа. Среди них почетное место принадлежит старейшему тариста Азербайджана, заслуженному деятелю искусств республики, заслуженному педагогу Ахмеду Бакиханову. На протяжении всего своего творчества он стремился развивать национальные традиции азербайджанской музыки, внес большой вклад в дело распространения национального музыкального фольклора. Уже многие годы Ахмед Бакиханов ведет занятия в музыкальном училище имени Асафа Зейналлы по народной музыке и мугамам. Его благородная и плодотворная деятельность по пропаганде лучших образцов народной музыки достойна признательности. С 1941 г. он руководит ансамблем народных музыкальных инструментов Азербайджанского комитета радиовещания и телевидения. А. Бакиханов, помимо этого, является автором ряда произведений, созданных в духе народного мелоса. Азербайджанские народные ренги и мугамы, которые он годами лелеял в памяти, творчески обрабатывал, в 1964 г. были изданы Азернешром отдельным сборником. В этом сборнике, можно сказать, представлены все азербайджанские мугамы и ренги. В преподавании азербайджанской музыки это издание сыграло большую роль.

В настоящем издании собраны азербайджанские ритмические мугамы. Думается, что этот сборник явится ценным пособием для изучения образцов азербайджанской народной музыки. Как известно, нашими композиторами с большим мастерством симфонизированы мугамы: Фикретом Амировым—«Шур» и «Кюрд овшары», Ниязи — «Раст», а Сулейманом Алескеровым—«Баяти-Шираз». Такой опыт создал возможности для того, чтобы азербайджанские мугамы зазвучали не только в нашей стране, но и далеко за ее пределами. Мы уверены, что наши композиторы и впредь не пожалеют сил на путях совершенствования и развития национальных ритмических мугамов, обогатят сокровищницу азербайджанской музыки новыми жемчужинами.

Ритмический мугам играет большую роль в азербайджанском исполнительском искусстве. Наши выдающиеся певцы—ханенде, черпая в кладезе народной музыки, придавали большое значение ритмическим мугамам, создали мелодии, оставившие след в сердцах. Поэтому, говоря о становлении современной азербайджанской музыки, мы должны уделить особое внимание ритмическим мугамам и думать об их дальнейшем развитии. Как нам известно, эти мугамы, будучи выдержаны в определенном ритме и тональности, составляют последовательную ладовую линию, здесь исполнитель ограничен одним ритмом. По сравнению с другими видами мугама, ритмический мугам проще и легче усваивается.

За многолетний весомый и благородный труд А. Бакиханов удостоен ордена «Знак Почета» и высокого звания заслуженного деятеля искусств республики. Его питомцы ныне являются видными композиторами и исполнителями Азербайджана.

Баку, 1968 г.

Рамиз Мустафаев

ХАЛГ МУСИГИСИНИН ИНЧИЛӘРИ

Мусиги фолклору Азәрбајчан халг јарадычылығынын мүһүм саһәсидир. Онун инчи долу хәзинәси халгын ән исте'дадлы нүмајәндәләри тәрәфиндән јарадылмыш, горунмуш вә кетдикчә даһа да зәнкинләшдирилмишдир. Белә нүмајәндәләр сырасында Азәрбајчанын гочаман тарзәни, республиканын әмәкдар инчәсәнәт хадими, әмәкдар мүәллим Әһмәд Бакыхановун ады шәрәфли јер тутур. О, бүтүн јарадычылығы боју Азәрбајчан мусигисинин милли ән'әнәләрини инкишаф етдирмәјә чалышмыш, мусиги фолклорумузун кениш интишар тапмасында бөјүк зәһмәт чәкмишдир. Ә. Бакыханов узун илләрдән бәридир ки, Асәф Зејналлы адына мусиги мәктәбиндә Азәрбајчан халг мусигиси вә муғаматдан дәрс дејир. Онун халг мусигисинин ән јахшы нүмунәләрини тәблиғ етмәк саһәсиндәки нәчиб вә сәмәрәли иши диггәтәлајигдир. О, 1941-чи илдән Азәрбајчан Радио вә Телевизија комитәсиндә халг чалғы аләтләри ансамблына рәһбәрлик едир. Ә. Бакыханов һәмчинин бир сыра халг руһунда јазылмыш мусиги әсәрләринин дә мүәллифидир. Илләрдән бәри һафизәсиндә сахладығы, ишләјиб дүзәлтдији Азәрбајчан халг рәнкләри вә муғамлары 1964-чү илдә Азәрбајчан Дөвләт Нәшрижјаты тәрәфиндән мәчмуә шәклиндә чап едилмишдир. Һәмин мәчмуәдә демәк олар ки, бүтүн Азәрбајчан муғамлары вә рәнкләри өз бәдии ифадәсини тапмышдыр. Азәрбајчан мусигиси тәдрисиндә һәмин мәчмуәнин бөјүк ролу олмушдур. Һал-һазырда чап етдијимиз бу јени мәчмуә Азәрбајчан ритмик муғамларынын мәчмусудур. Зәннимизчә бу әсәр Азәрбајчан халг мусигиси нүмунәләрини өјрәнмәк үчүн гијмәтли васитә олачагдыр. Билдијимиз кими бәстәкарлардан Фикрәт Әмиров „Шур" вә „Күрд-овшары" муғамыны, Нијази „Раст" вә Сүлејман Әләскәров исә „Бајаты-Шираз" муғамларыны бөјүк сәнәткарлыгла симфоникләшдирмишләр. Белә бир тәчрүбә Азәрбајчан муғамларынын нәинки вәтәнимиздә, ондан чох-чох узагларда сәсләнмәсинә имкан јаратмышдыр. Әминик ки, кәләчәкдә дә бу саһәдә фәалијјәт көстәрән бәстәкарларымыз ритмик муғамларымызын формалашмасы вә инкишафы јолларында өз зәһмәтләрини әсиркәмәјәчәк, азәри мусиги хәзинәсинә түкәнмәз инчиләр кәтирәчәкләр.

Ритмик муғам азәри ифачылыг сәнәтиндә бөјүк рол ојнајыр. Мә'лумдур ки, көркәмли ханәндәләримиз халг мусигиси хәзинәсиндән истифадә едәрәк ритмик муғамлара бөјүк әһәмијјәт вермиш, көнүлләрдә силинмәз изләр бурахан тәранәләр јаратмышлар. Мәһз буна көрә дә, мүасир азәри мусигисинин тәшәккүлүндән данышаркән ритмик муғамлара хүсуси диггәт вермәли вә онларын кәләчәк инкишафы барәсиндә дүшүнмәлијик. Билдијимиз кими, ритмик муғамлар мүәјјән өлчүдә вә аһәнкдә олуб, мүнтәзәм ханә хәтти тәшкил едирләр. Бурада мүғәнни мәһдуд ритмә табедир. Муғамын башга саһәләринә нисбәтән бу жанр даһа садә вә јадда галандыр.

Ә. Бакыханов узун илләрдән бәри чәкдији бөјүк, шәрәфли зәһмәтләринә көрә Шәрәф Нишаны Ордени вә республиканын әмәкдар инчәсәнәт хадими кими фәхри ада лајиг көрүлмүшдүр. Онун вахтилә тәрбијә етдији тәләбәләр һал-һазырда республиканын адлы-санлы бәстәкарлары вә ифачыларыдыр.

Бакы, 1969

МҮНДӘРИҸАТ

	Сәһ.
1. Аразбары	5
2. Мани	7
3. Овшары	10
4. Гарабағ шикәстәси	13
5. Кәсмә-шикәстә	15
6. Симаји-шәмс	18
1) Һиҹаз	20
7. Мәнсуријјә-зәрби	21
1) Һүззал	25
8. Һејраты	26
9. Бајаты-чобан	33
10. Салами	35
1) Бајаты-Гаҹар	38
2) Дүкаһ	39
3) Зәмин	40
4) Шикәстеји-фарс	41
11. Бајаты-Гаҹар	43
1) Бајаты-әҹәм	45
2) Азәрбајҹаным	46

СОДЕРЖАНИЕ

	Стр.
1. Аразбары	5
2. Мани	7
3. Овшары	10
4. Карабах шикэстэси	13
5. Кэсмэ-шикестэ	15
6. Симаи-шэмс	18
1) Хиджаз	20
7. Мансурия-зарби	21
1) Уззал	25
8. Эйраты	26
9. Баяти-чобан	33
10. Салами	35
1) Баяти-Гаджар	38
2) Дюгя	39
3) Замин	40
4) Шикэстэи-фарс	41
11. Баяти-Гаджар	43
1) Баяти Аджем	45
2) Азербайджаным	46

АРАЗБАРЫ

ӘЛМӘД БАКЫХАНОВ
АХМЕД БАКИХАНОВ

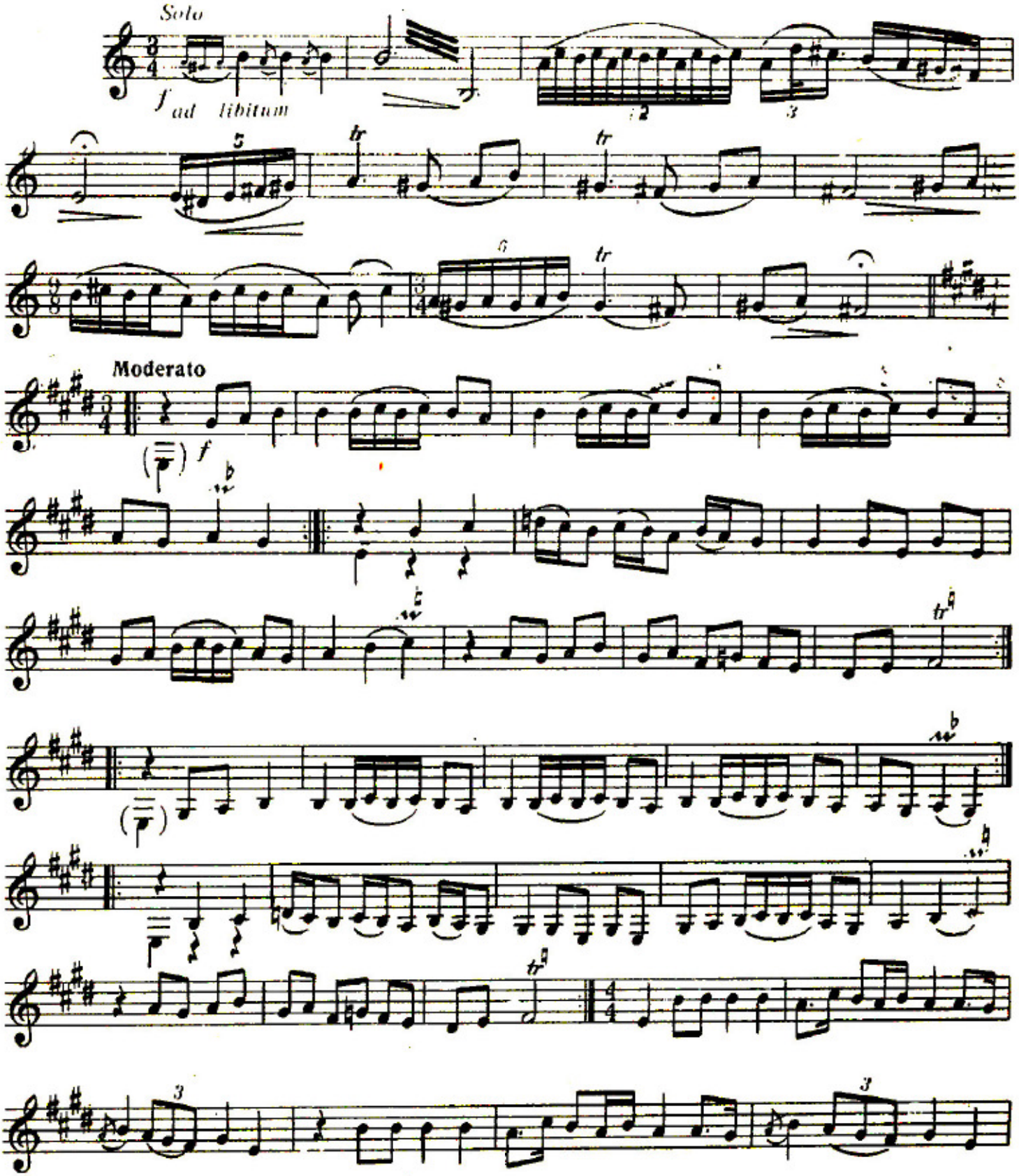

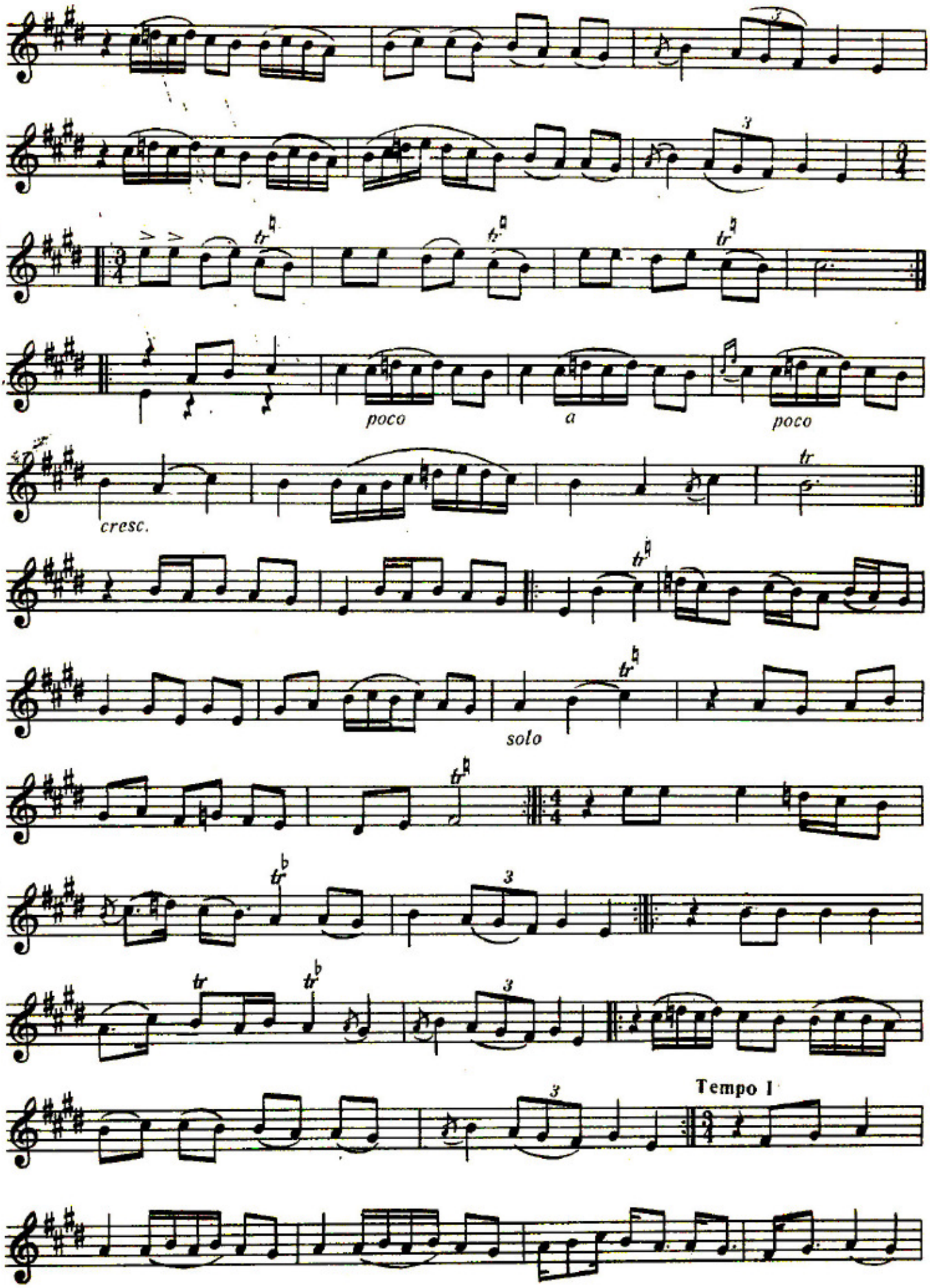
poco
a
poco
cresc.
solo
Tempo I

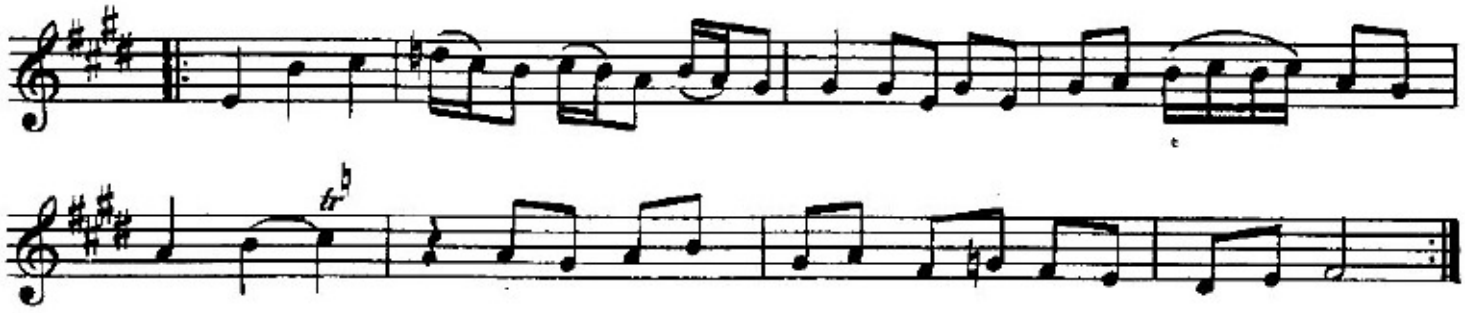

МАНИ

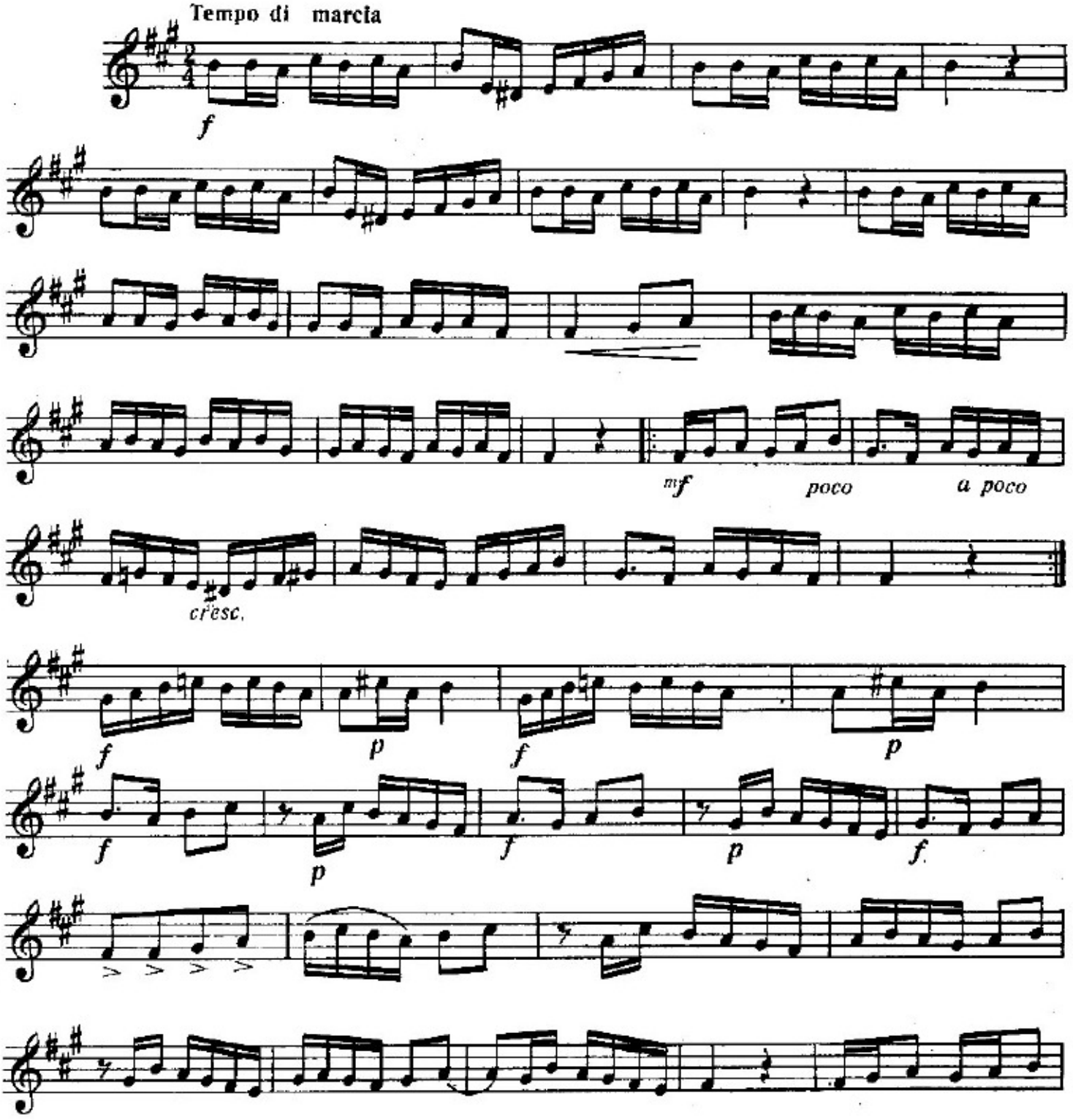

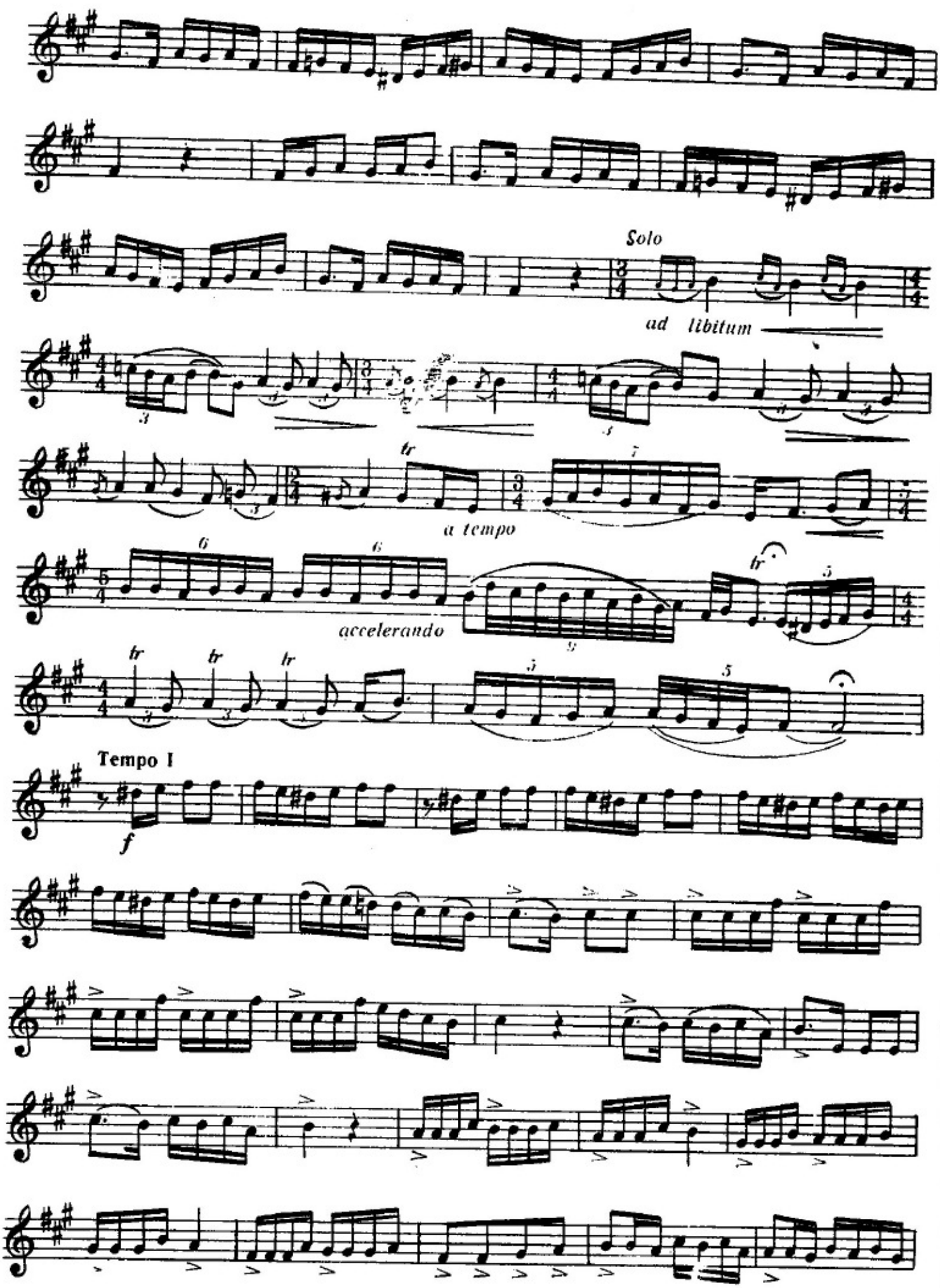
Solo
ad libitum
a tempo
accelerando
Tempo I
f

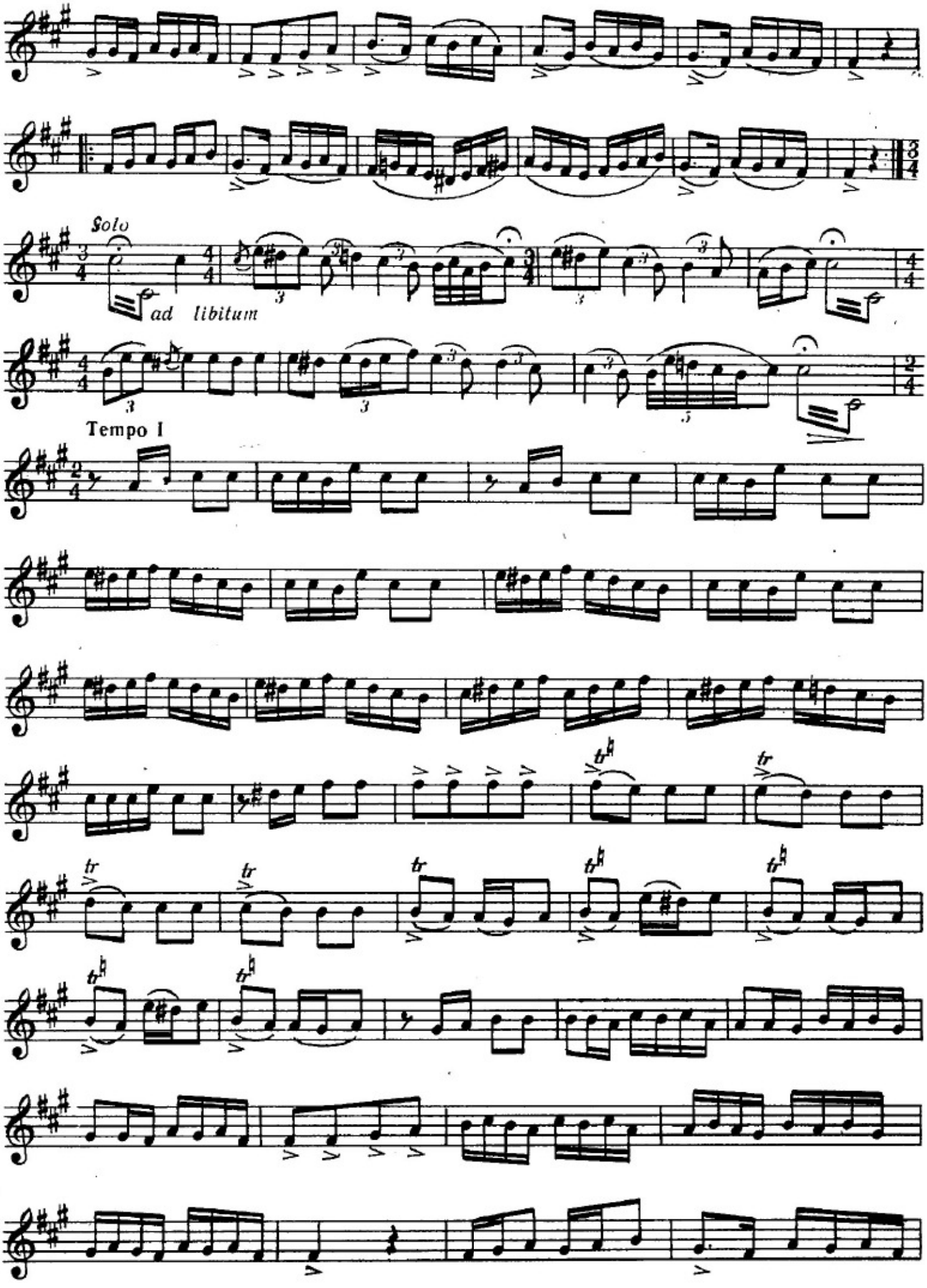
Solo
ad libitum
Tempo I

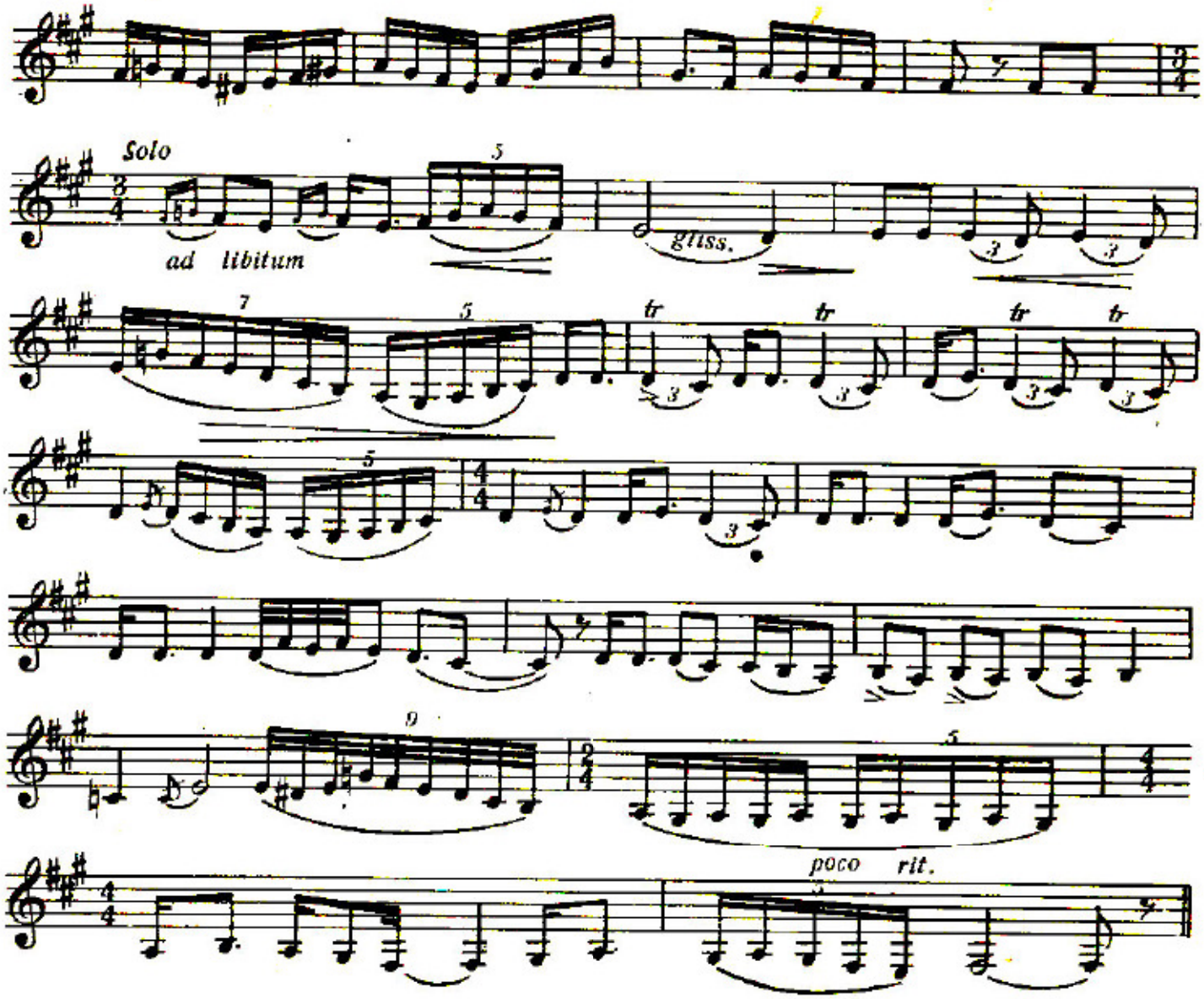

ОВШАРЫ

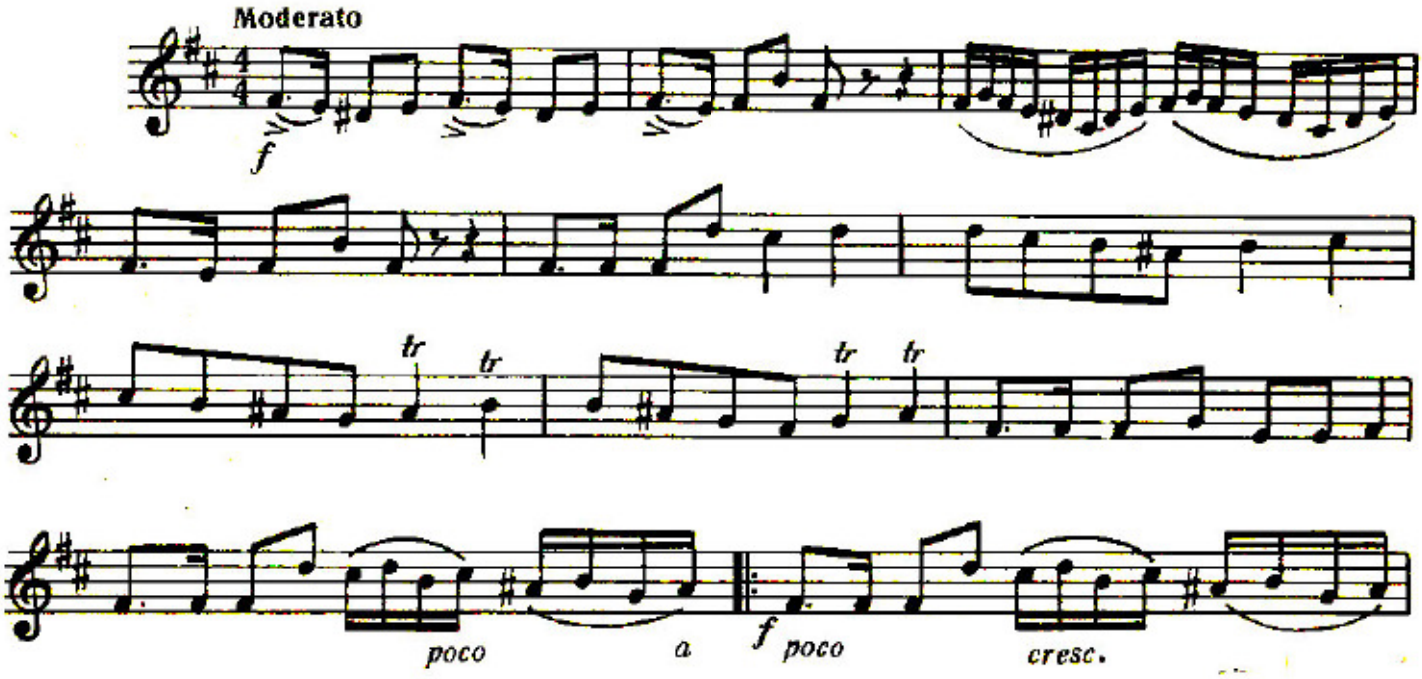

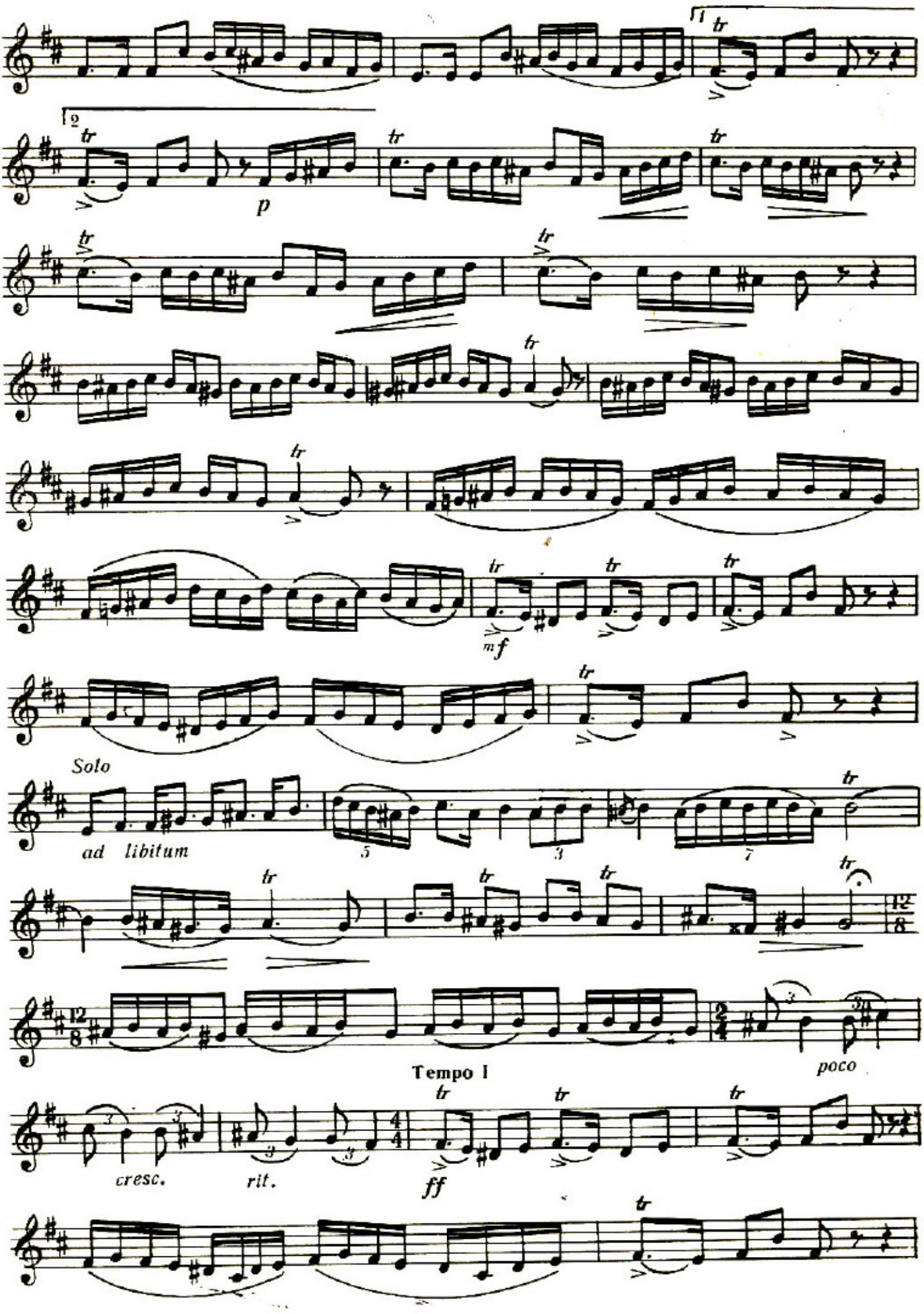
1
2
tr
p
mf
Solo
ad libitum
Tempo I
poco
cresc.
rit.
ff

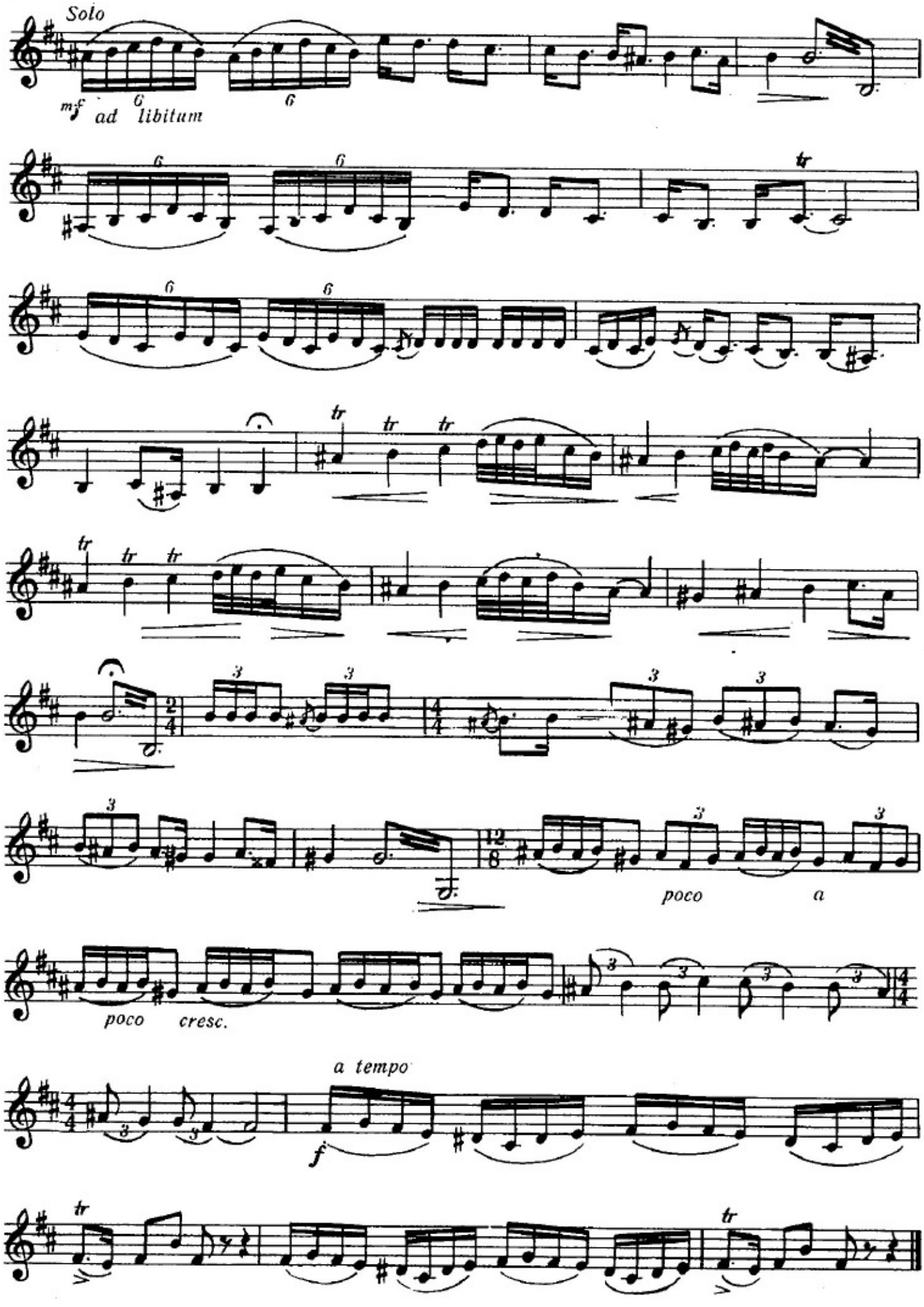
Solo
mf
ad libitum
tr
poco
a
poco cresc.
a tempo
f

ГАРАБАҒ ШИКӘСТӘСИ КАРАБАХ ШИКӘСТӘСИ

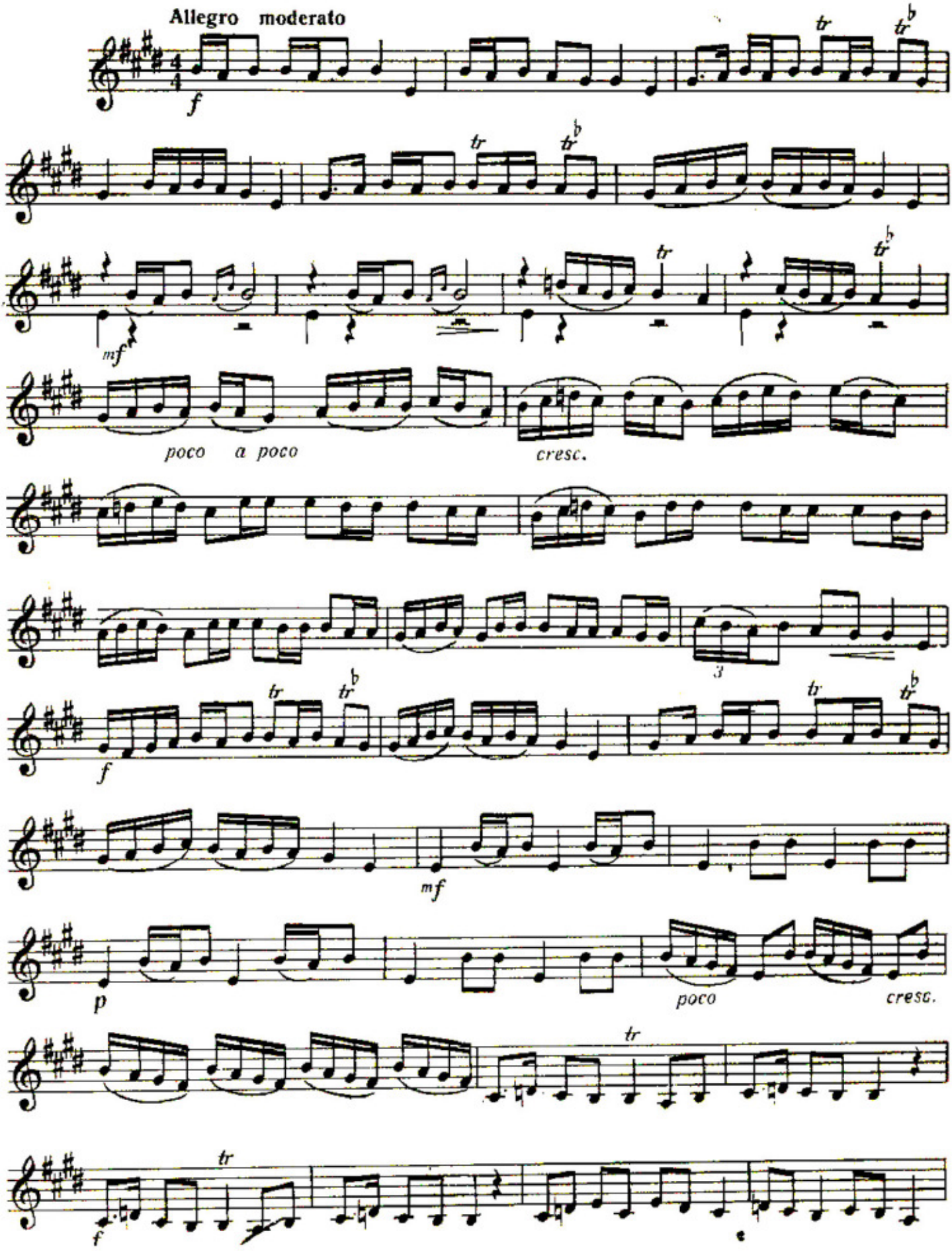

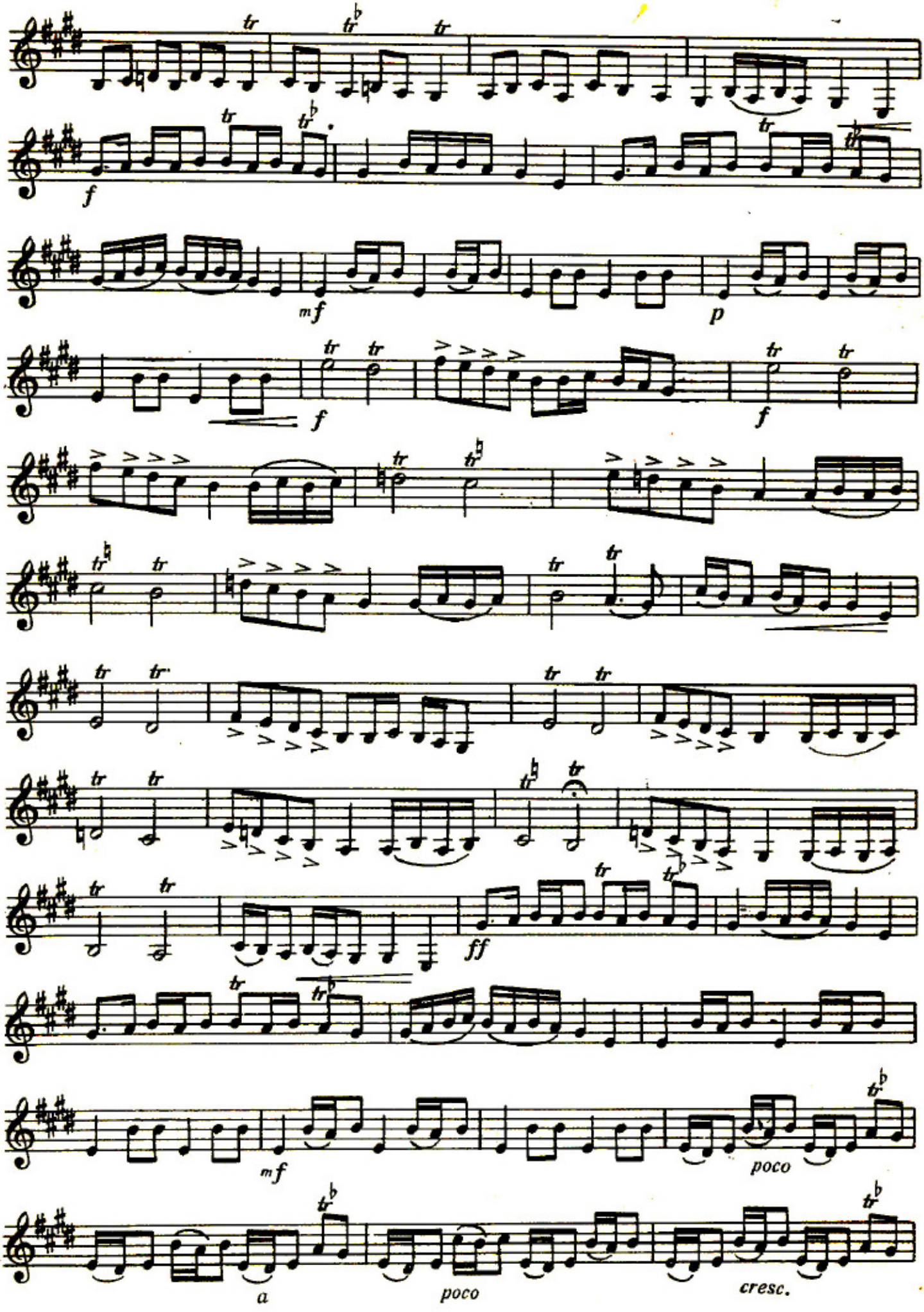
f
mf
p
f
f
mf
poco
a
poco
cresc.

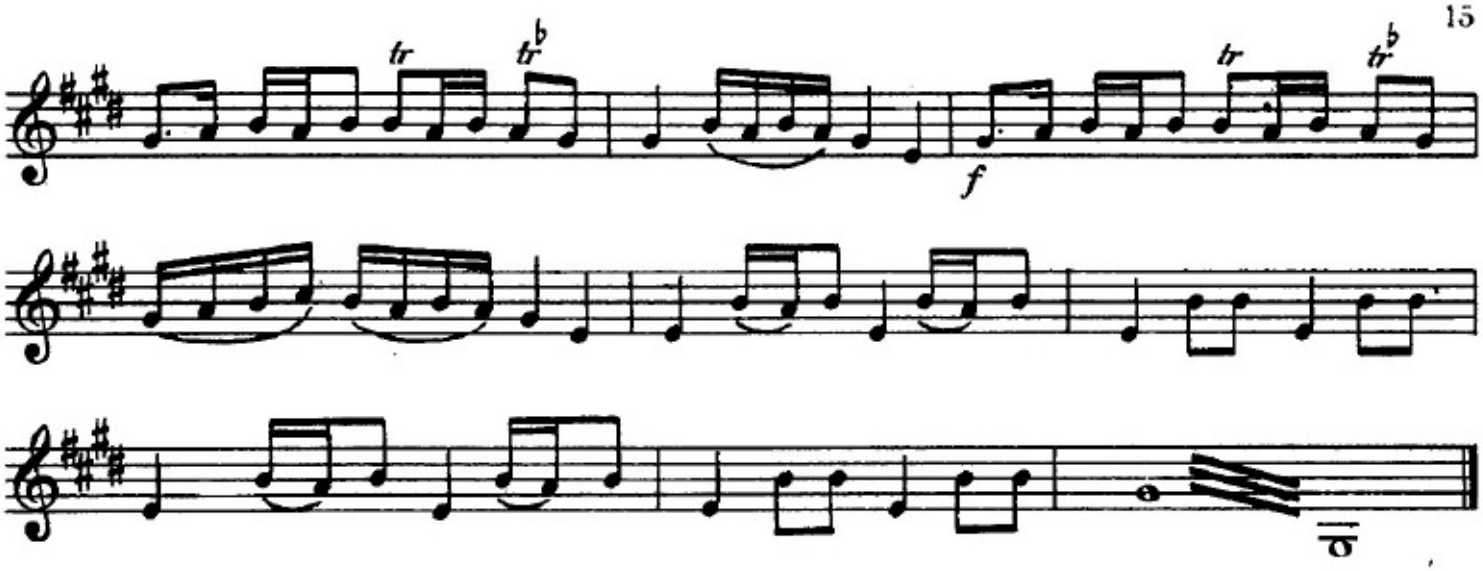

КӘСМӘ-ШИКӘСТӘ КЭСМЭ-ШИКЭСТЭ

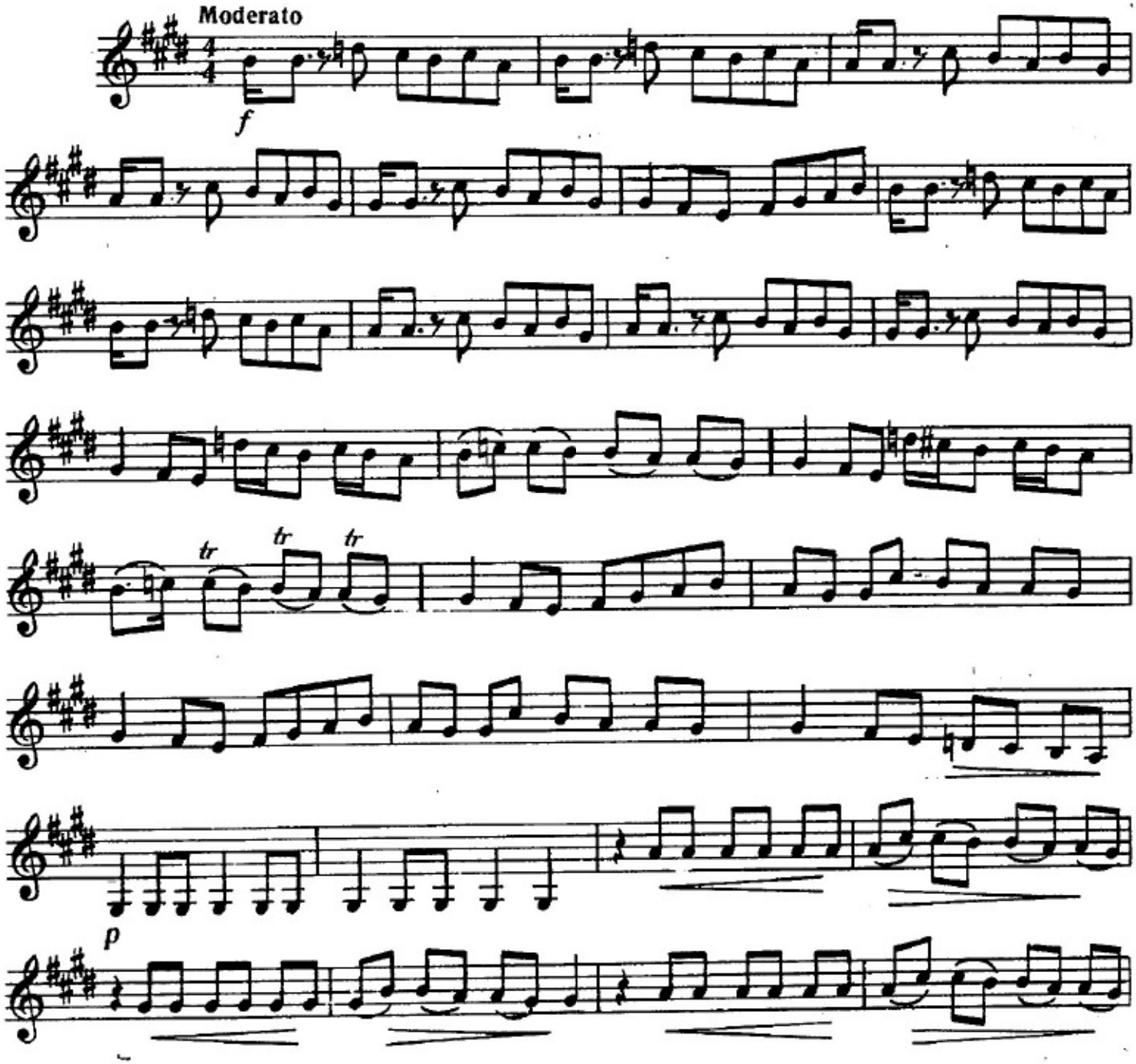

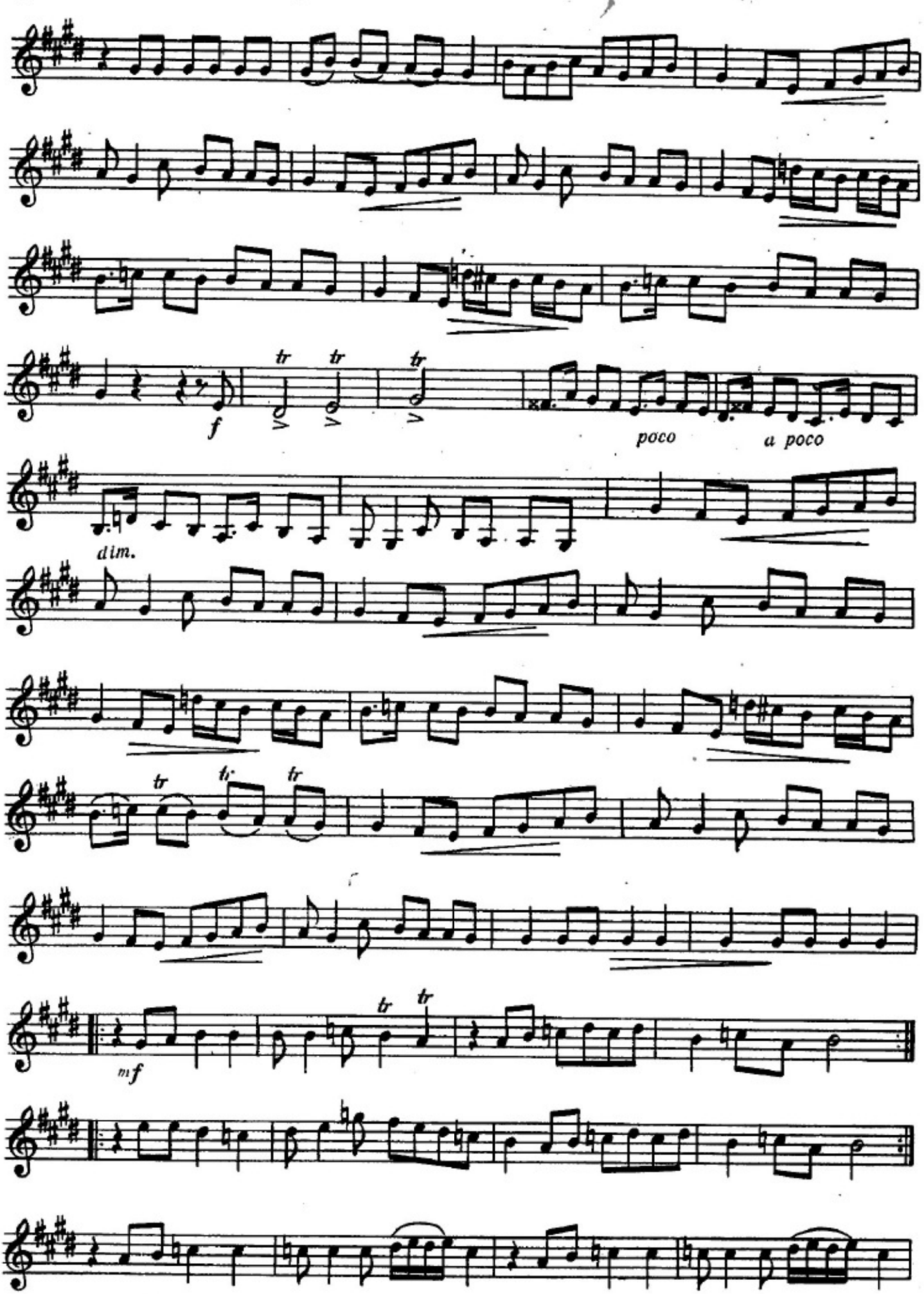
f
poco
a poco
dim.
mf

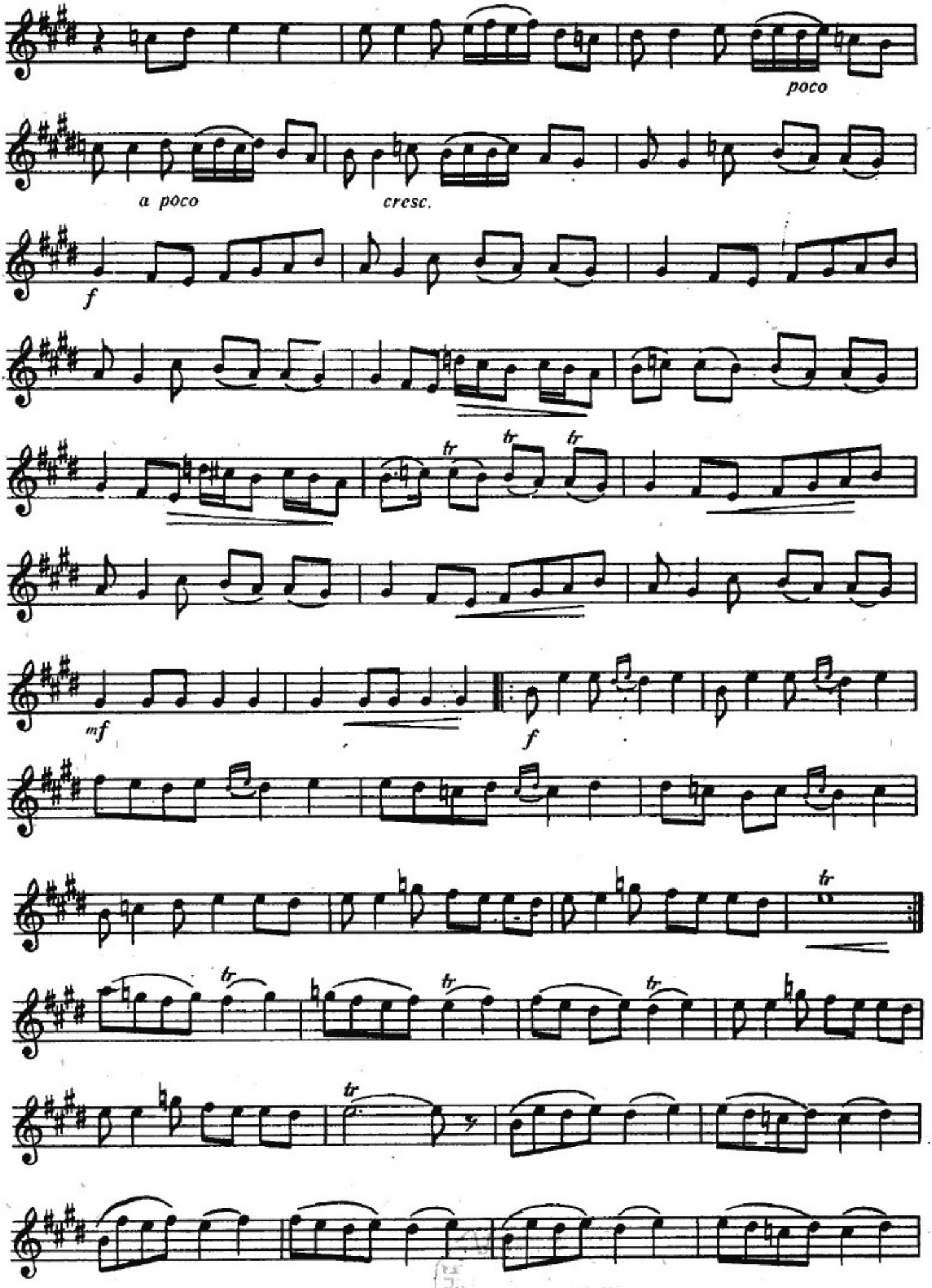
poco
a poco
cresc.
f
tr
tr
tr
mf
f
tr
tr
tr
tr
tr

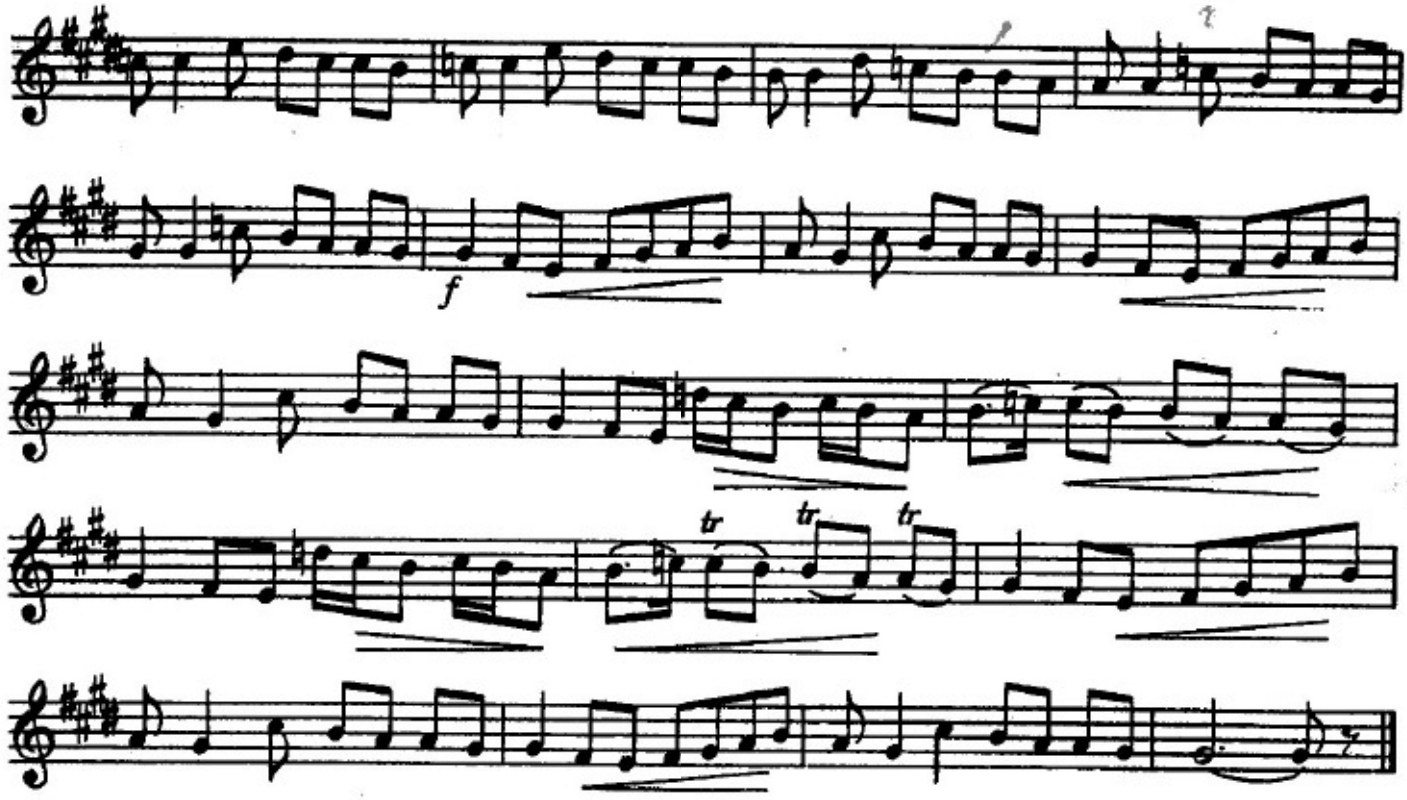

СИМАЈИ-ШӘМС

СИМАЙИ-ШЕМС

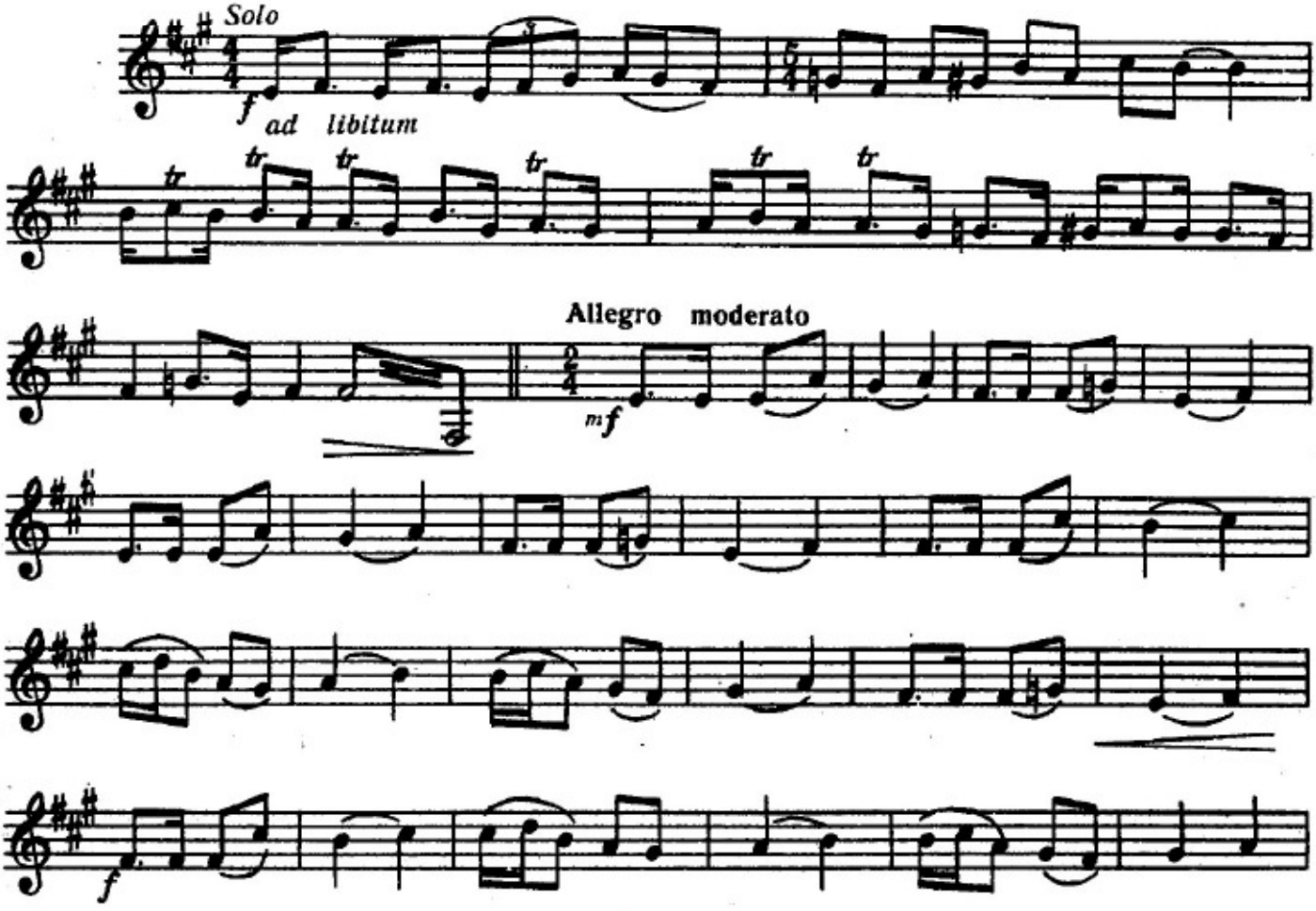

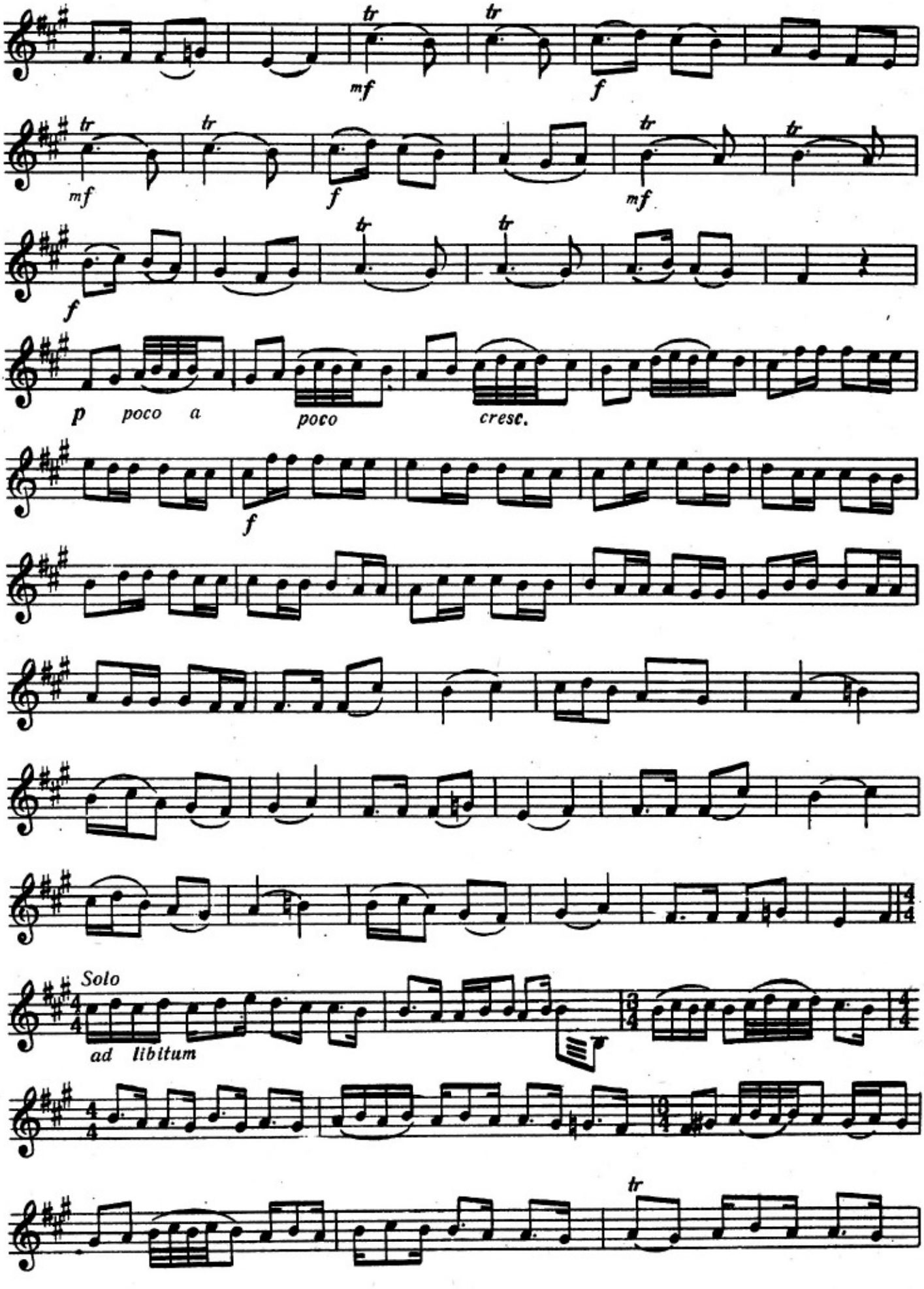
tr
tr
mf
f
mf
tr
tr
f
mf
tr
tr
f
p poco a poco
cresc.
f
Solo
ad libitum
tr

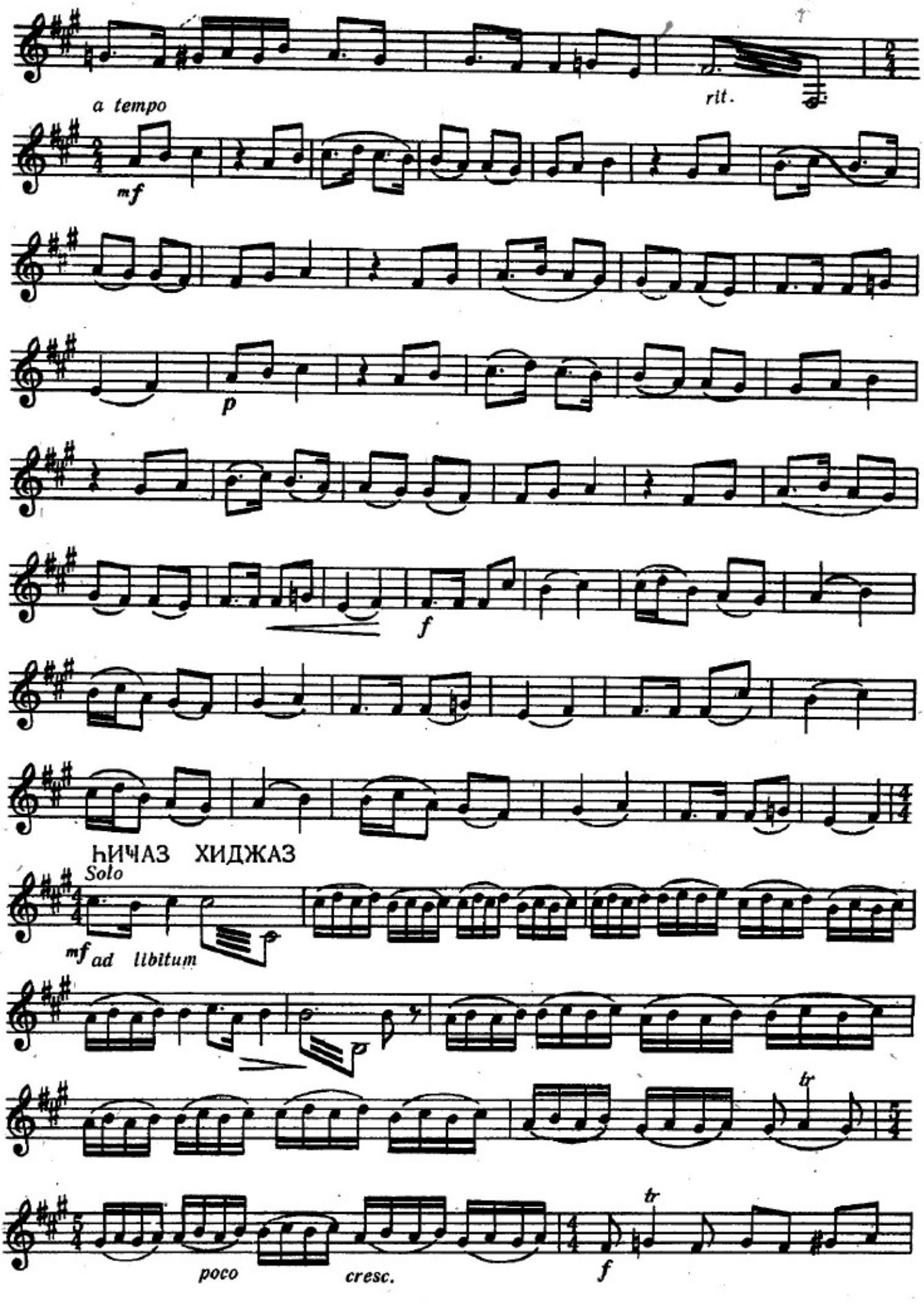
rit.
a tempo
mf
p
f
ЬИЧАЗ ХИДЖАЗ
Solo
mf ad libitum
tr
tr
poco cresc.
f

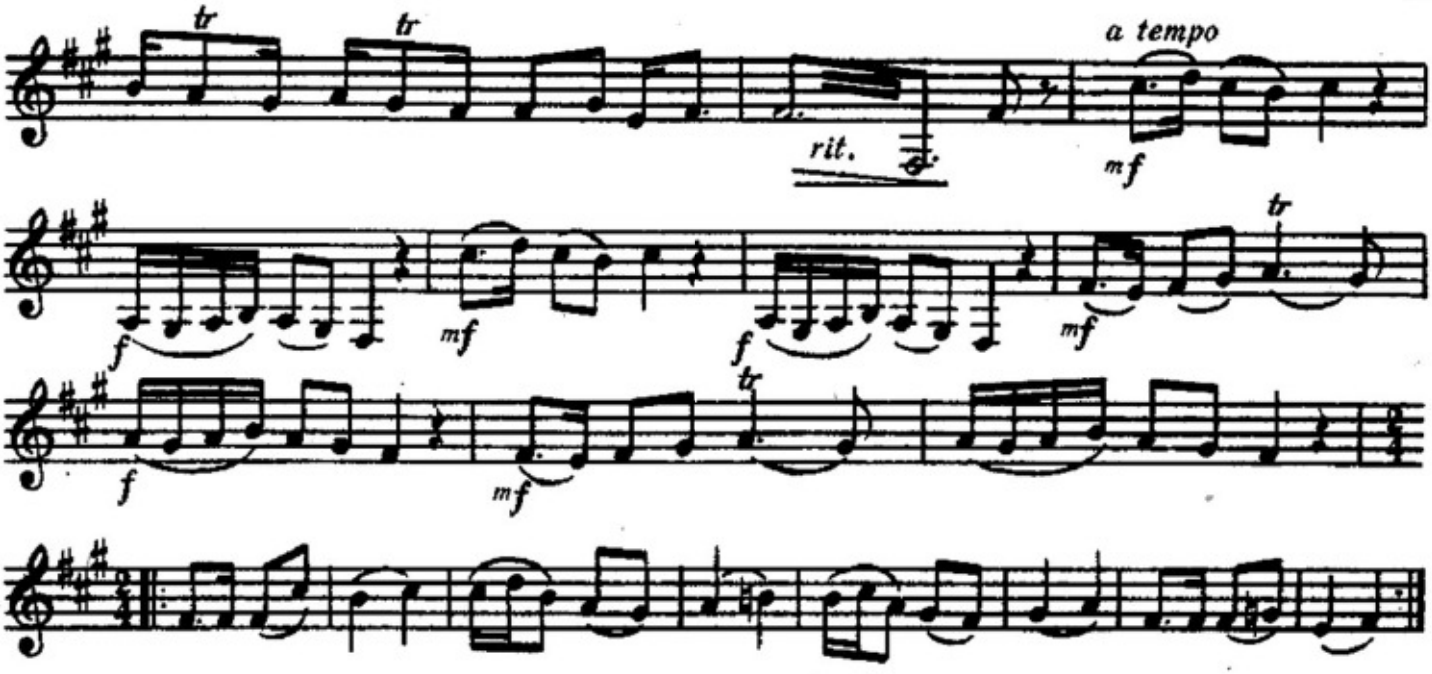

МӘНСУРИЈЈӘ-ЗӘРБИ

МАНСУРИЯ-ЗАРБИ

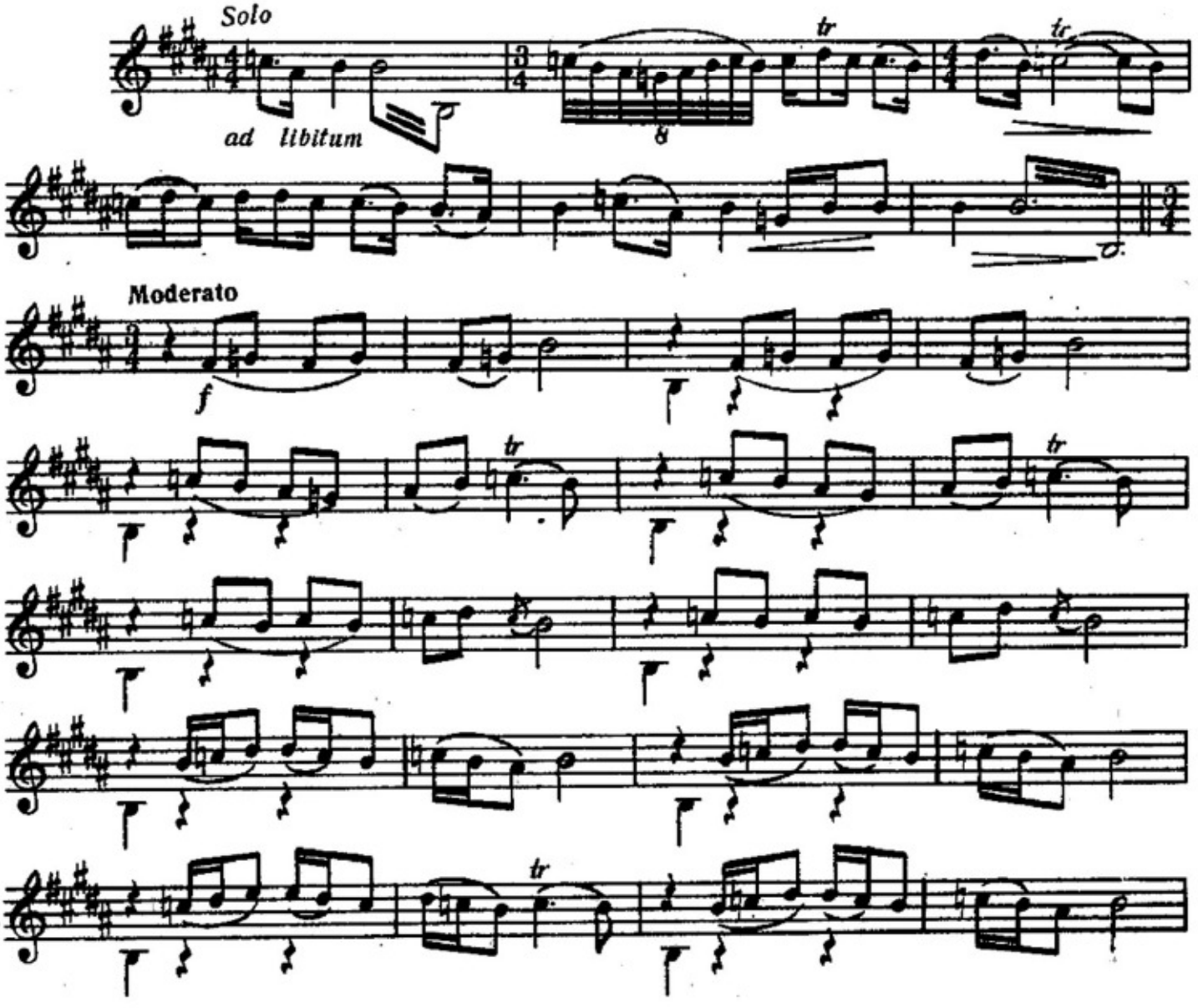

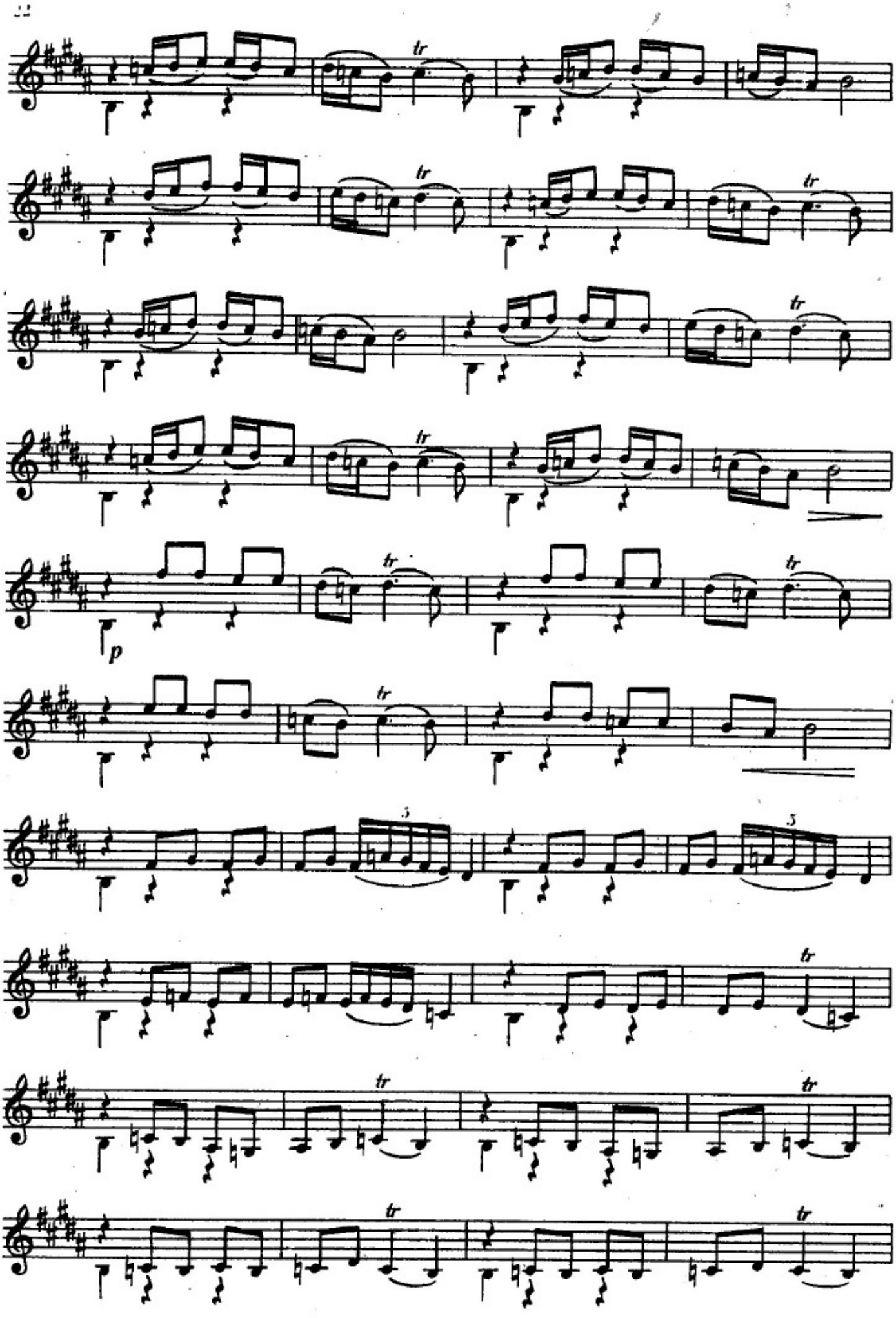
tr
p
5

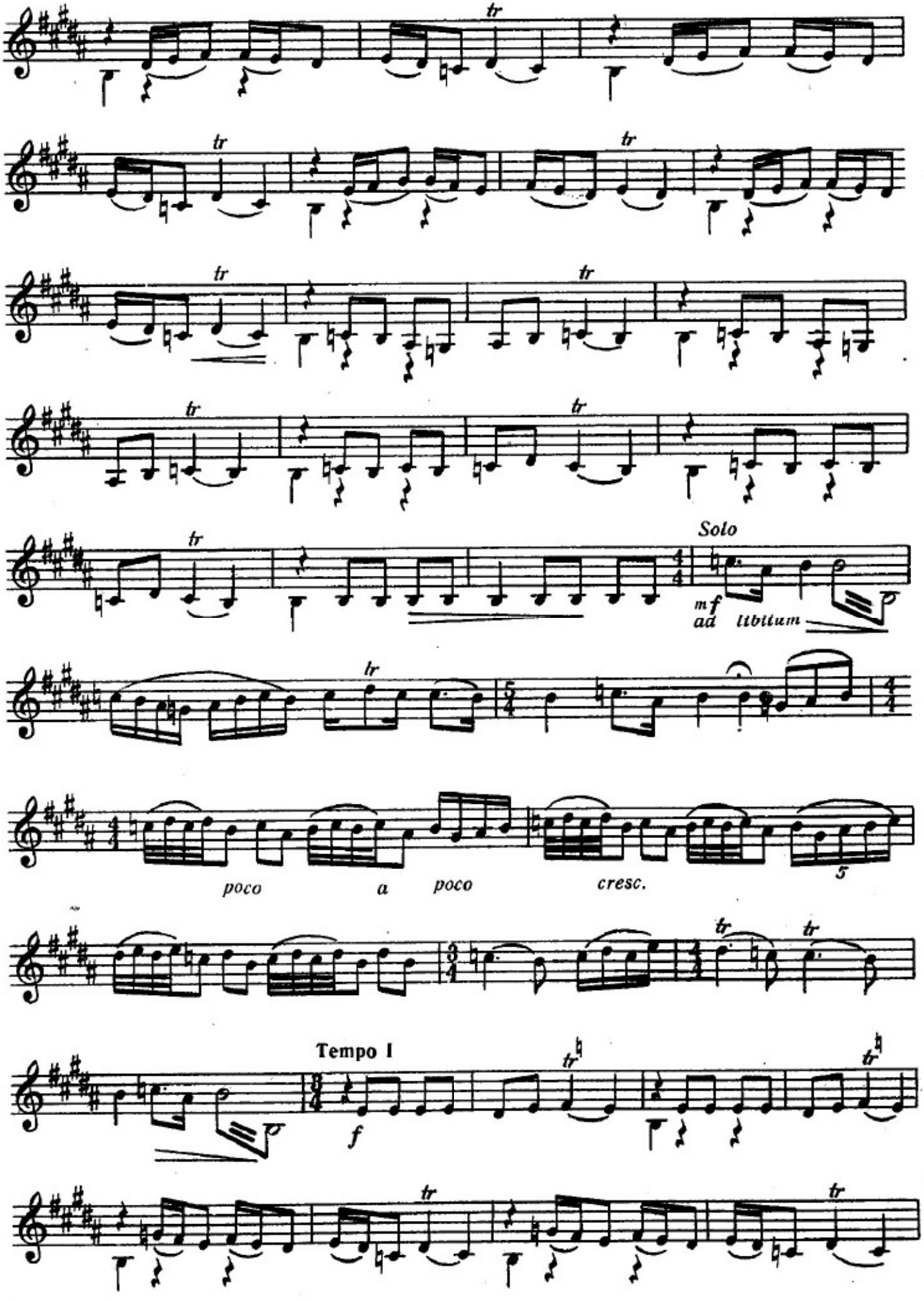
tr
Solo
mf
ad libitum
poco a poco cresc.
5
Tempo I
f

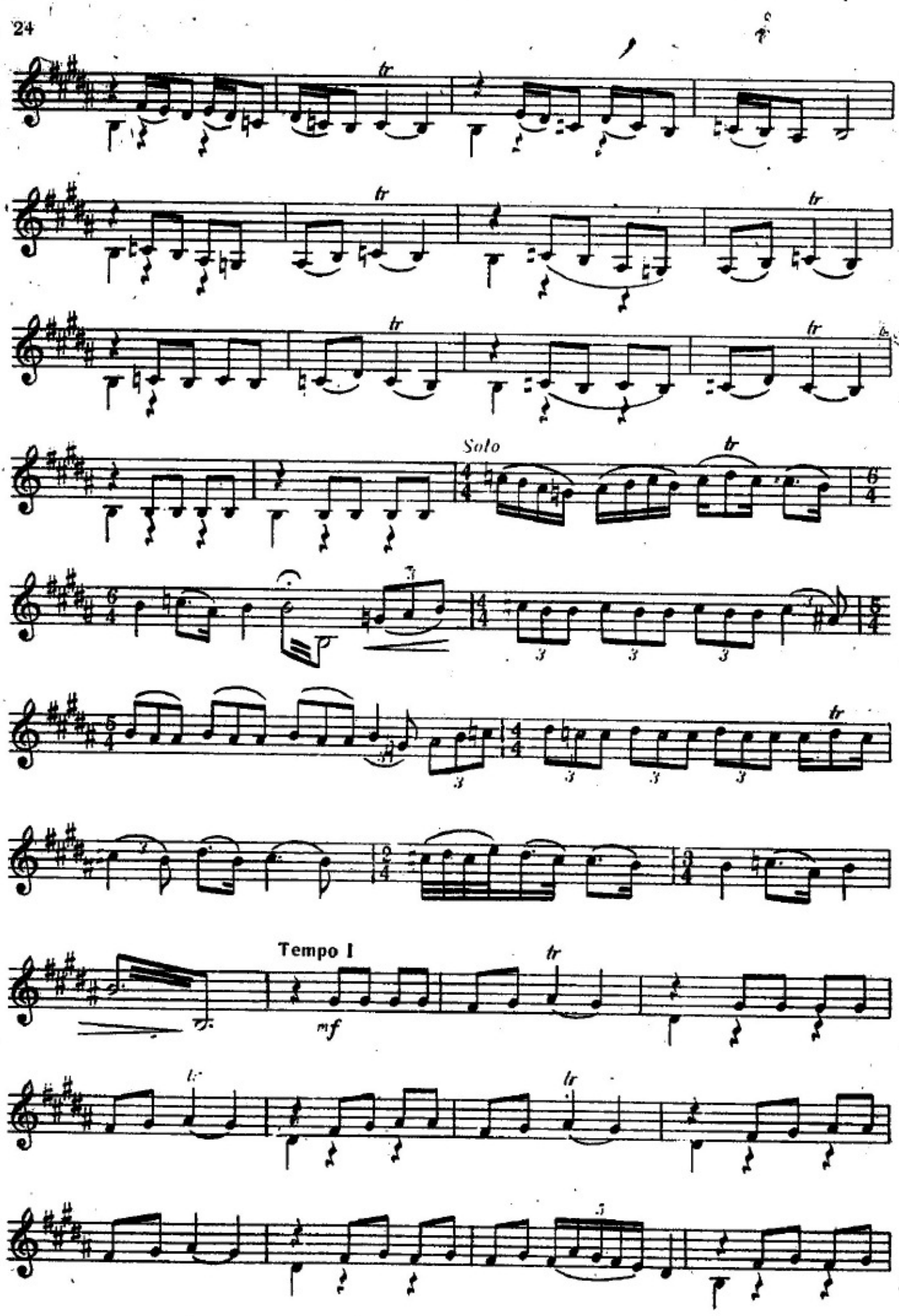
tr
Solo
Tempo I
mf

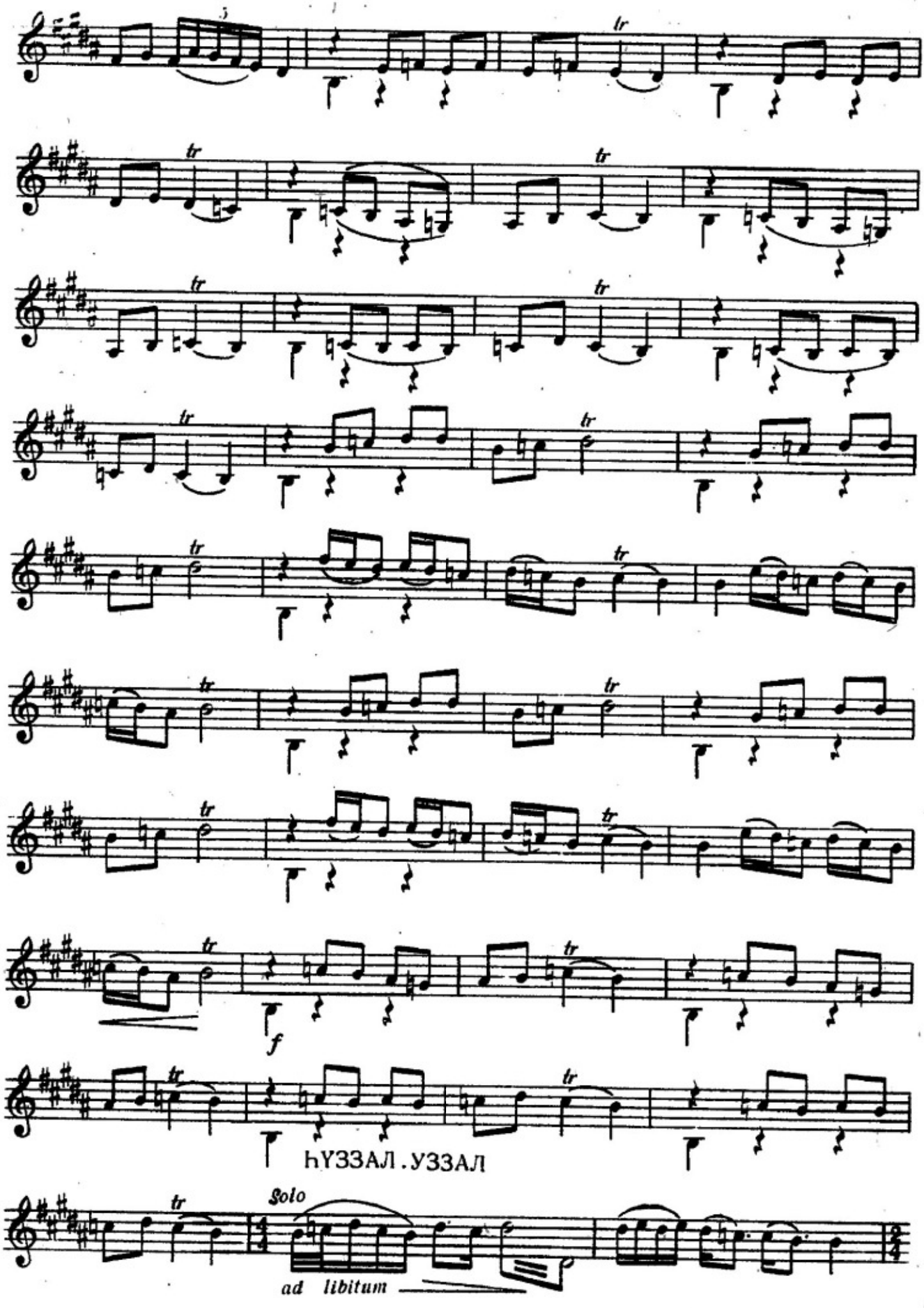
f
hУЗЗАЛ . УЗЗАЛ
Solo
ad libitum

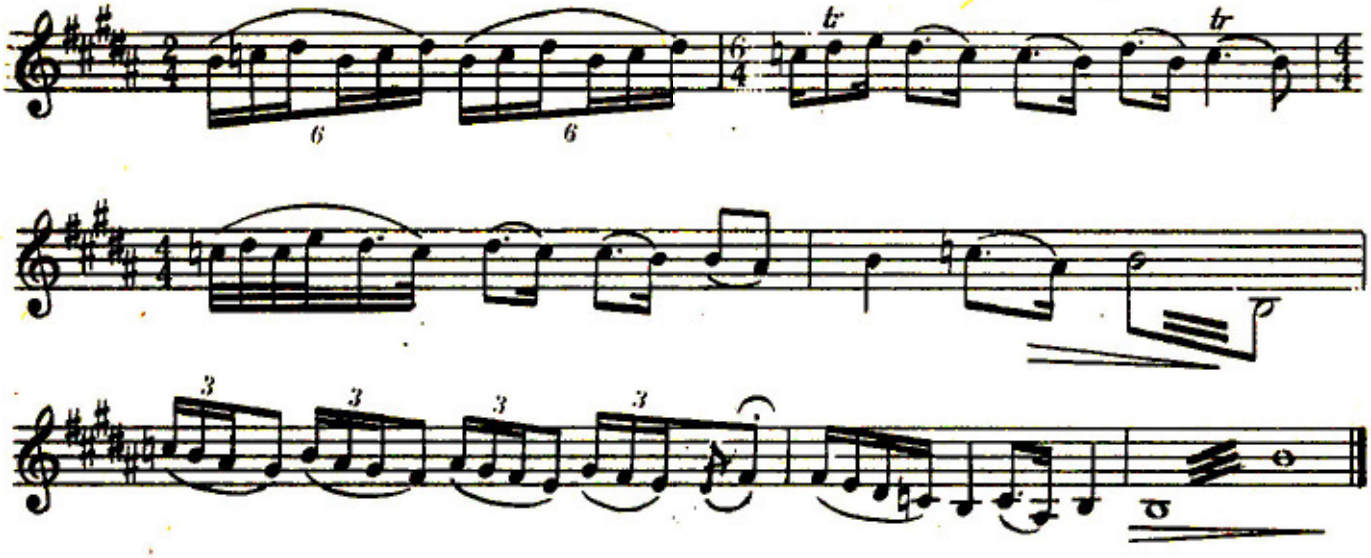

ЬEJPATЫ

ЭЙРАТЫ

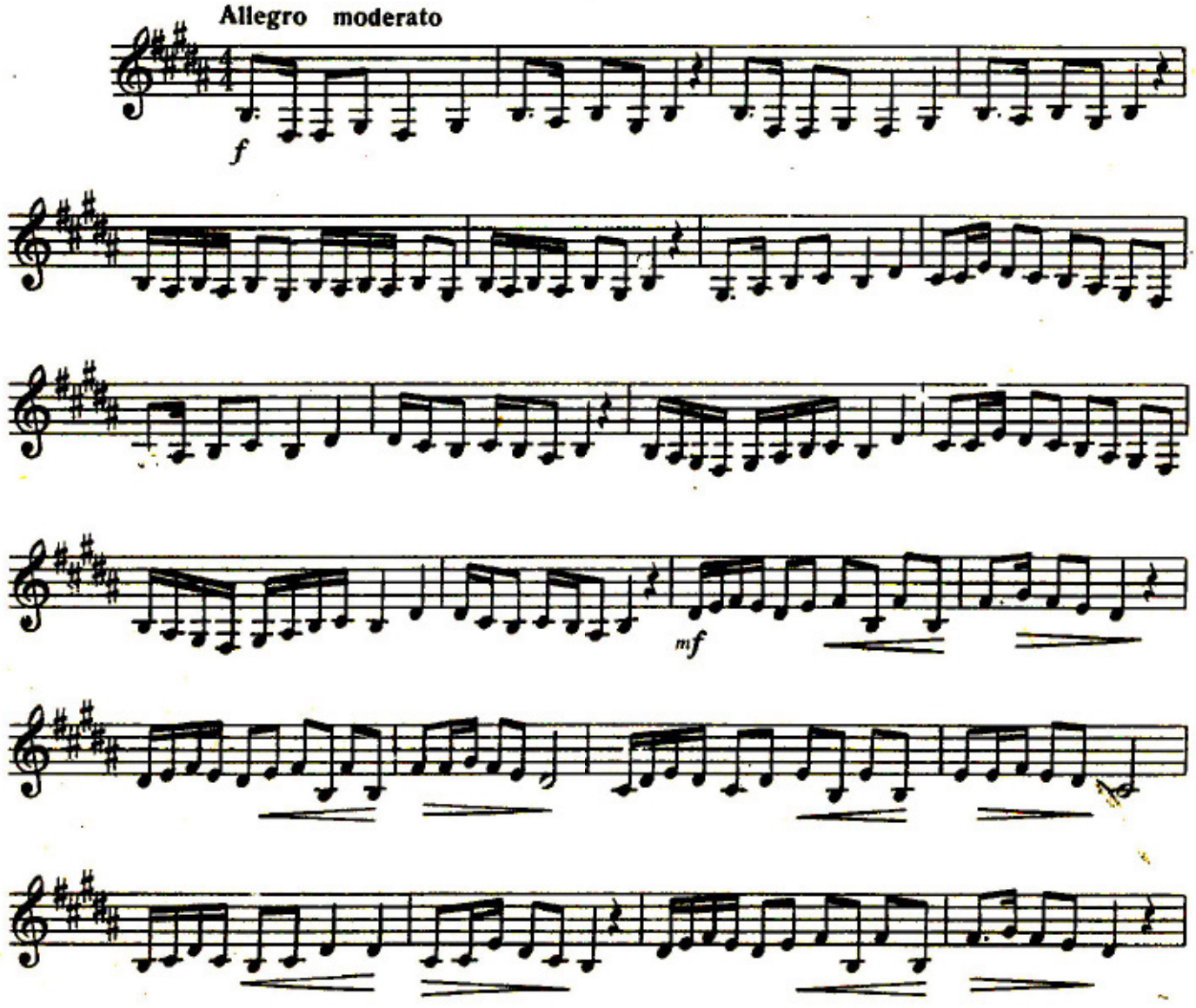

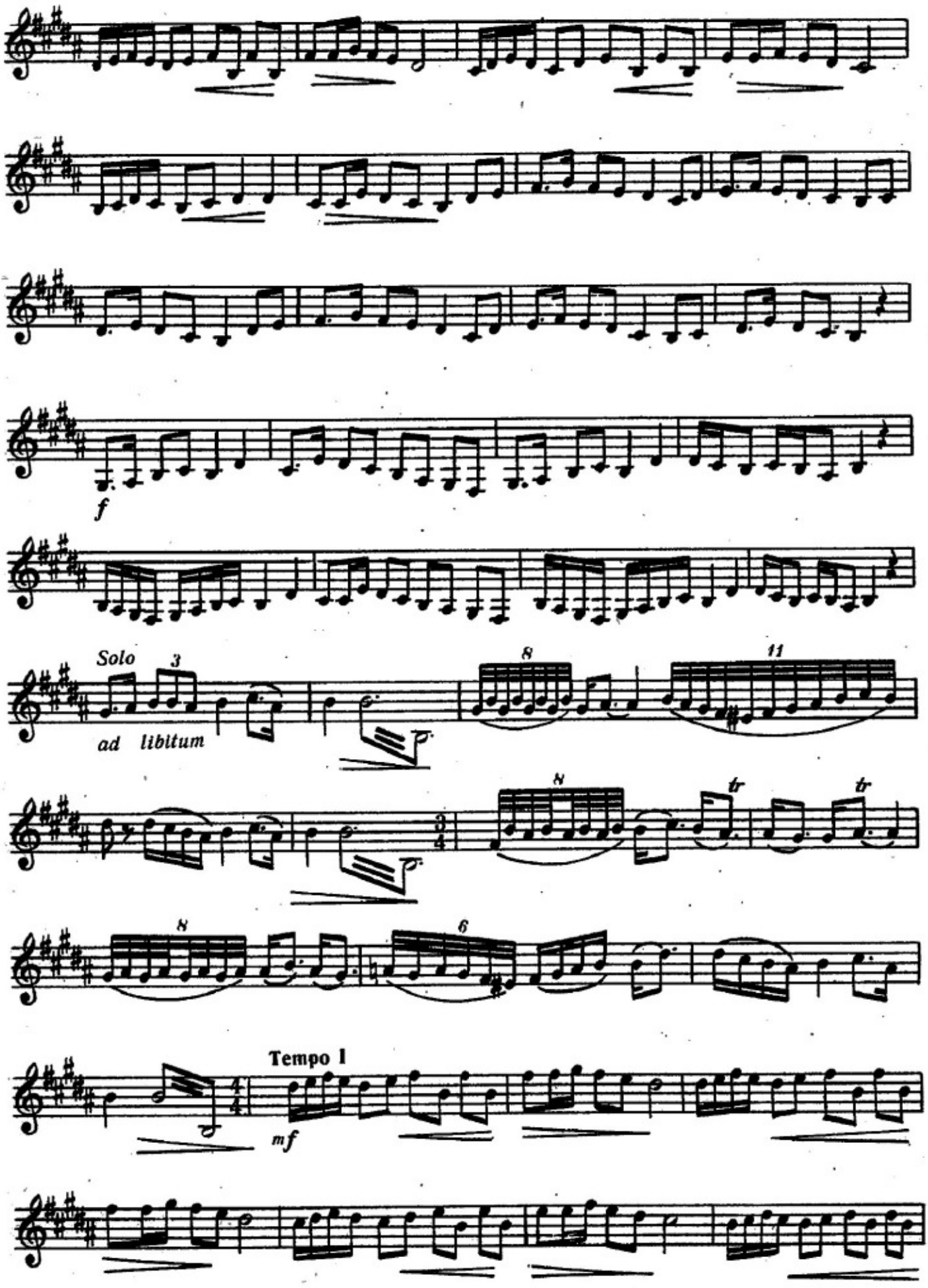
f
Solo
3
ad libitum
8
11
8
tr
tr
3/4
8
6
Tempo I
4/4
mf

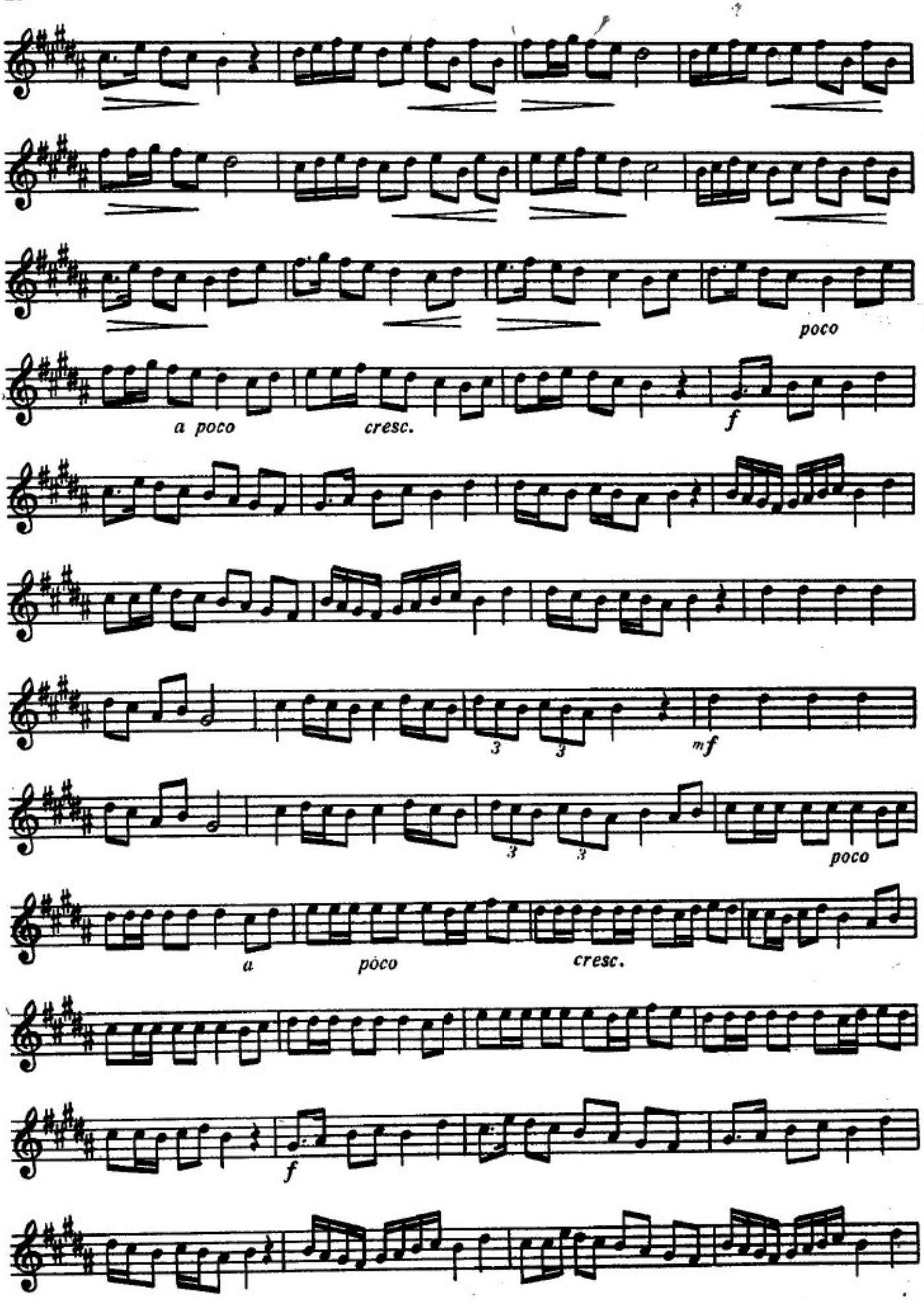
poco
a poco
cresc.
f
3
3
mf
3
3
poco
a
poco
cresc.
f

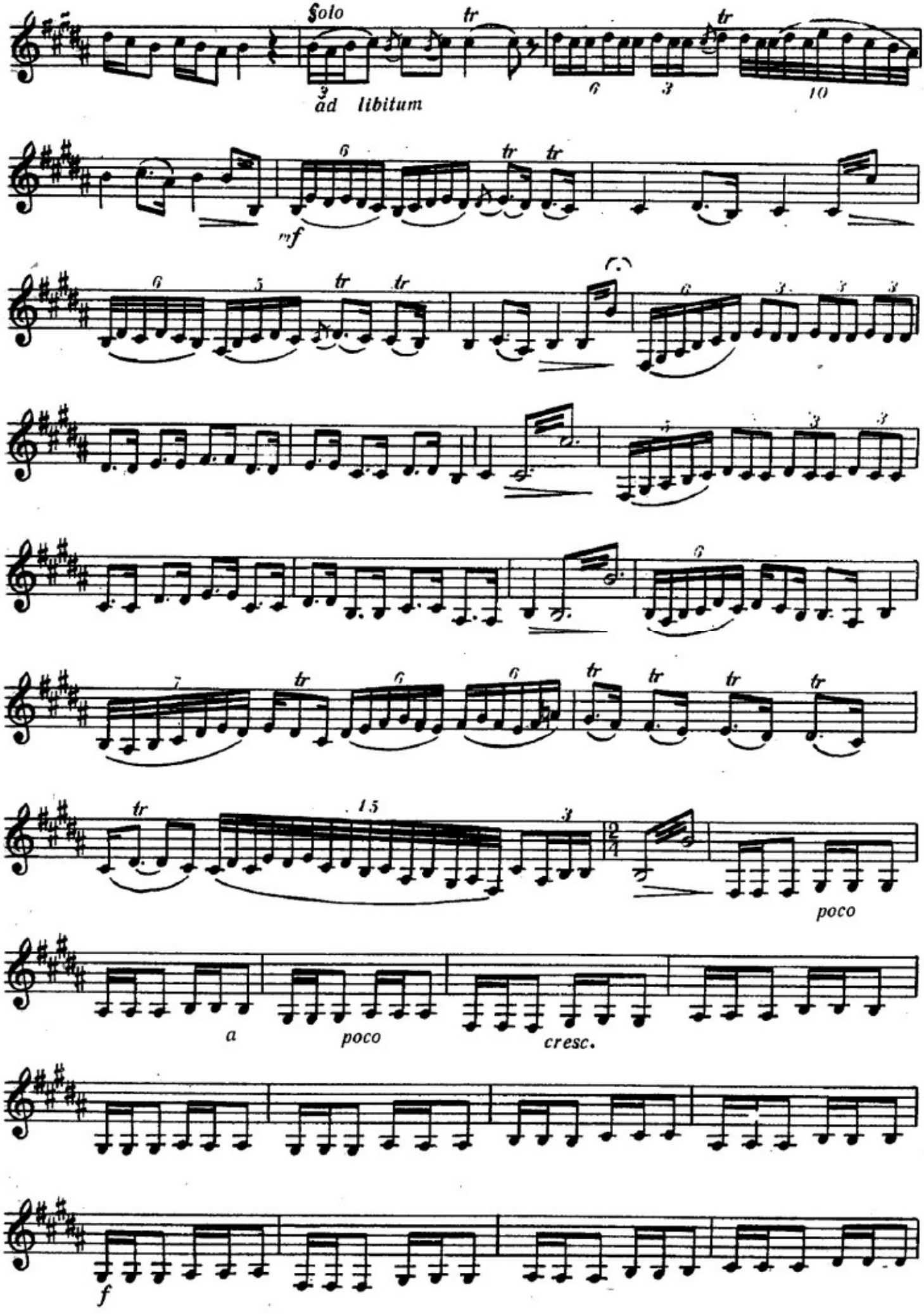
Solo
tr
ad libitum
mf
poco
a
poco
cresc.
f

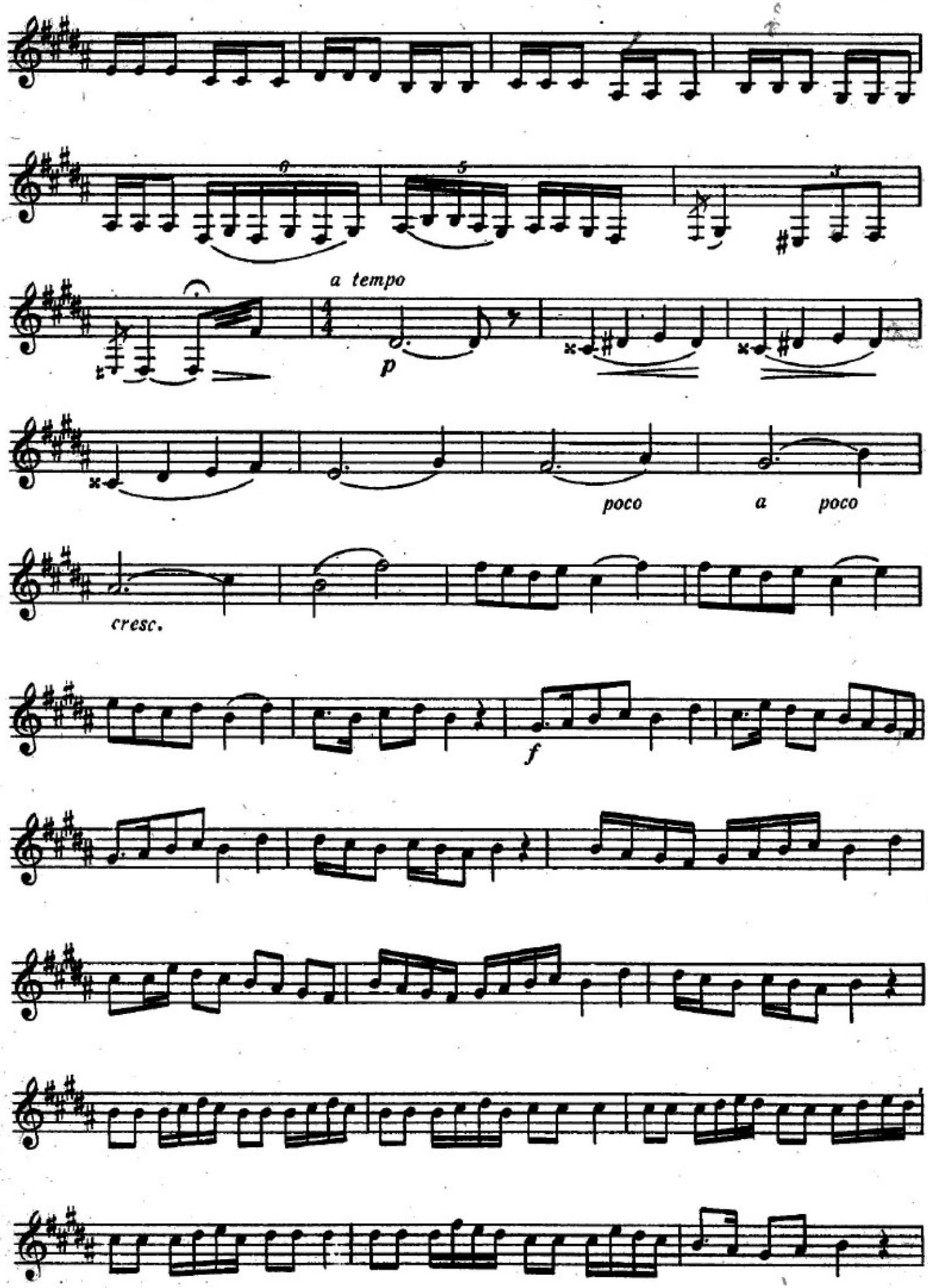
a tempo
p
poco a poco
cresc.
f

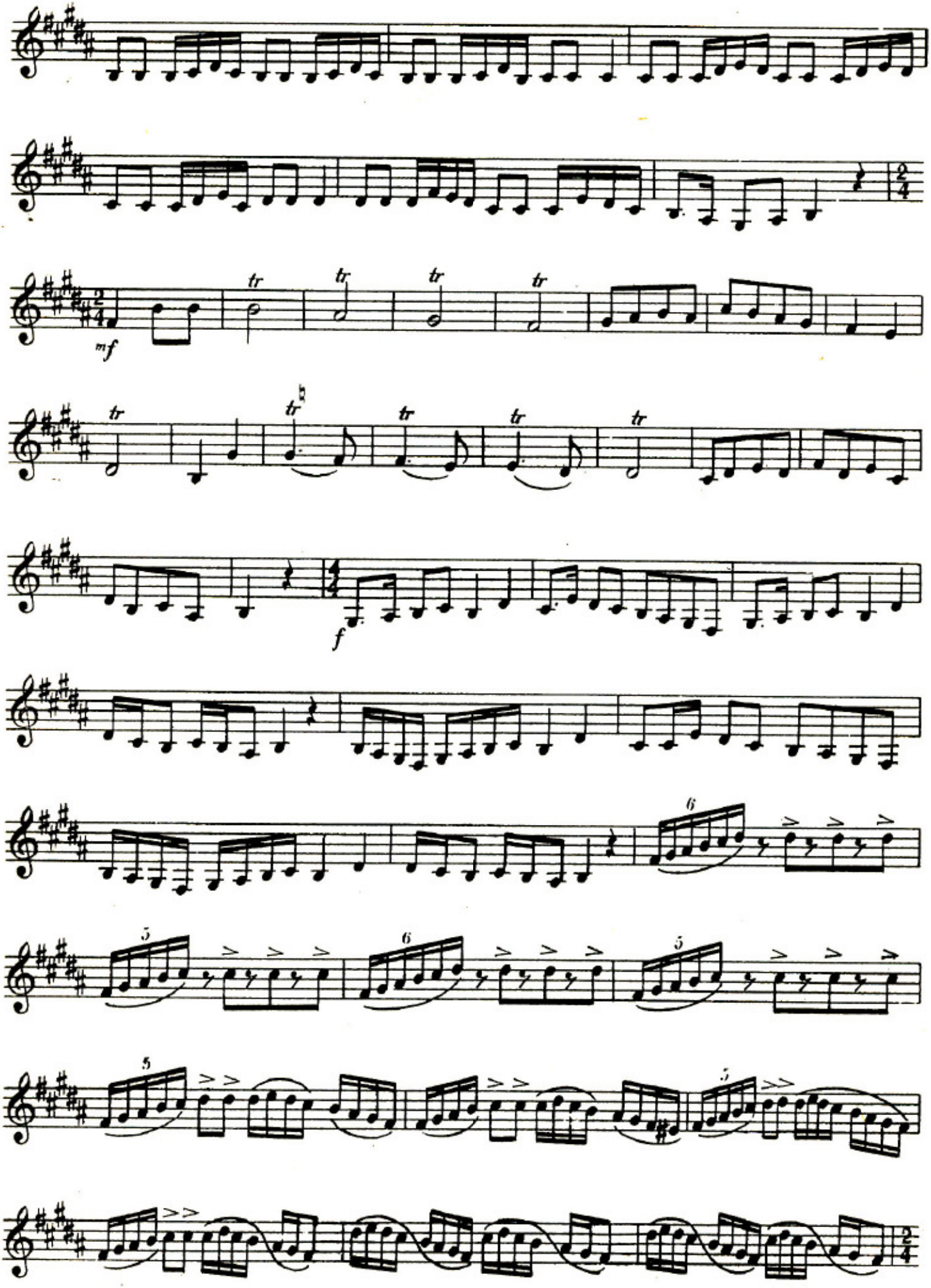
mf
tr
f
6
5

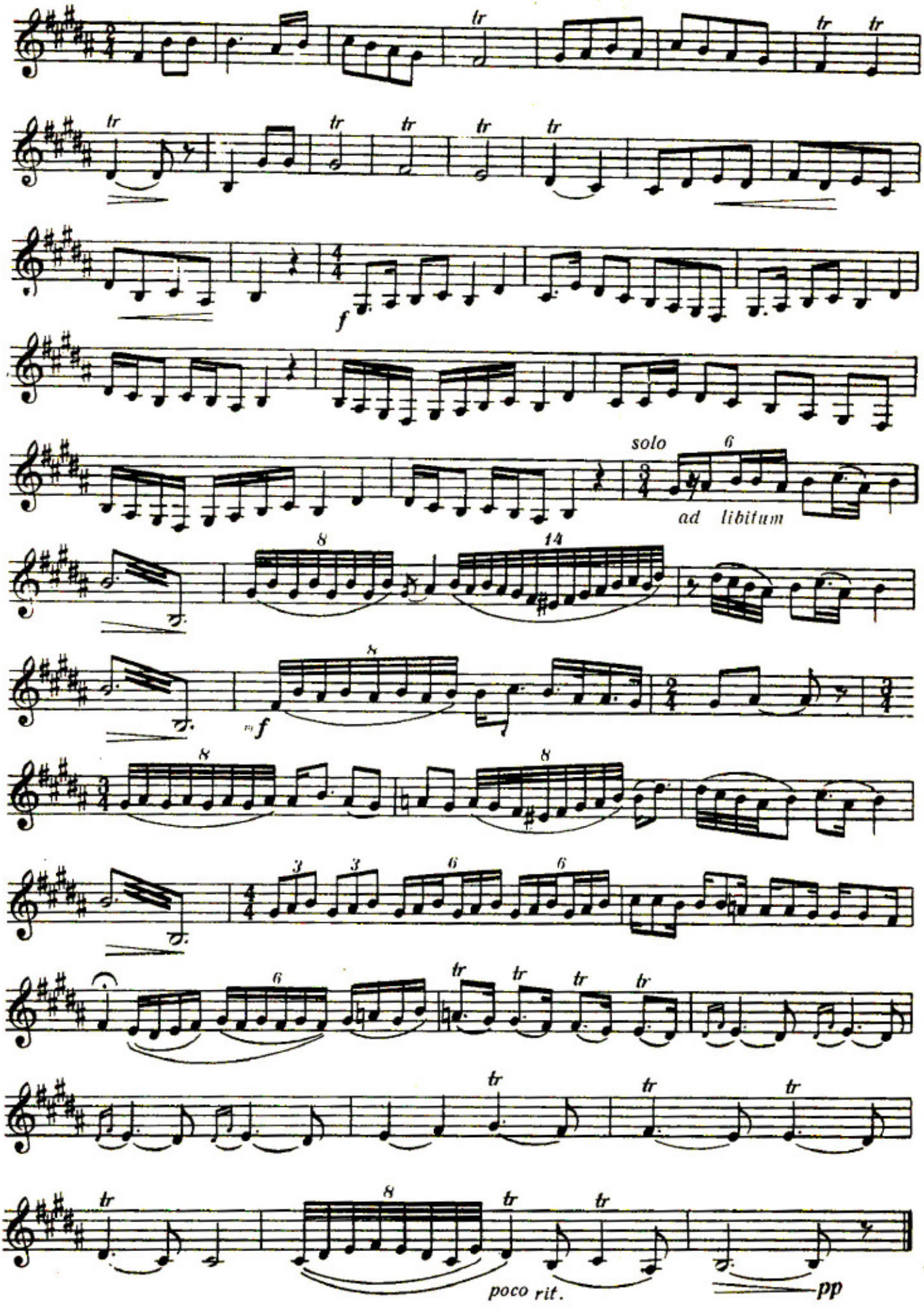
tr
f
solo
ad libitum
poco rit.
pp

БАЈАТЫ-ЧОБАН

БАЯТИ-ЧОБАН

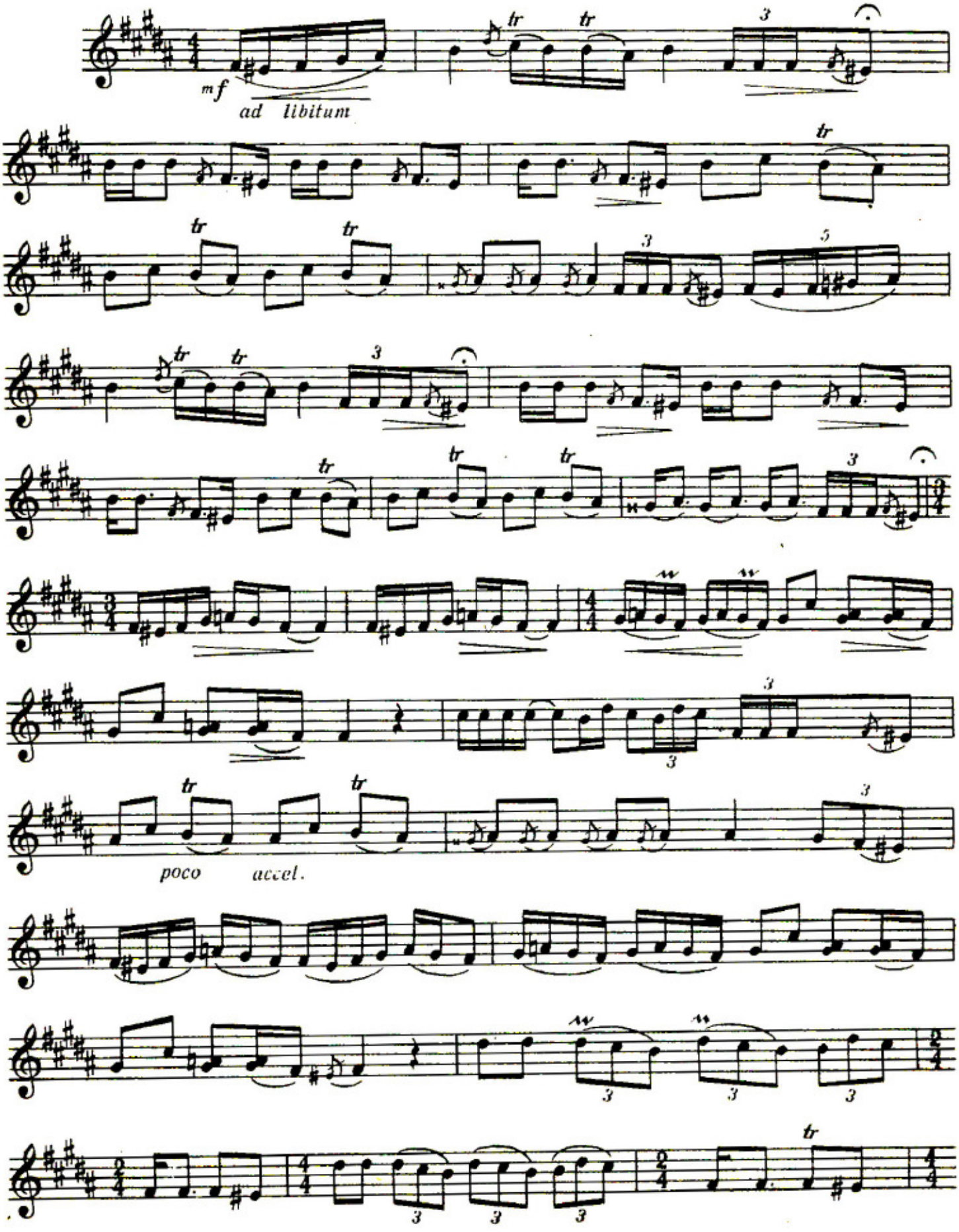

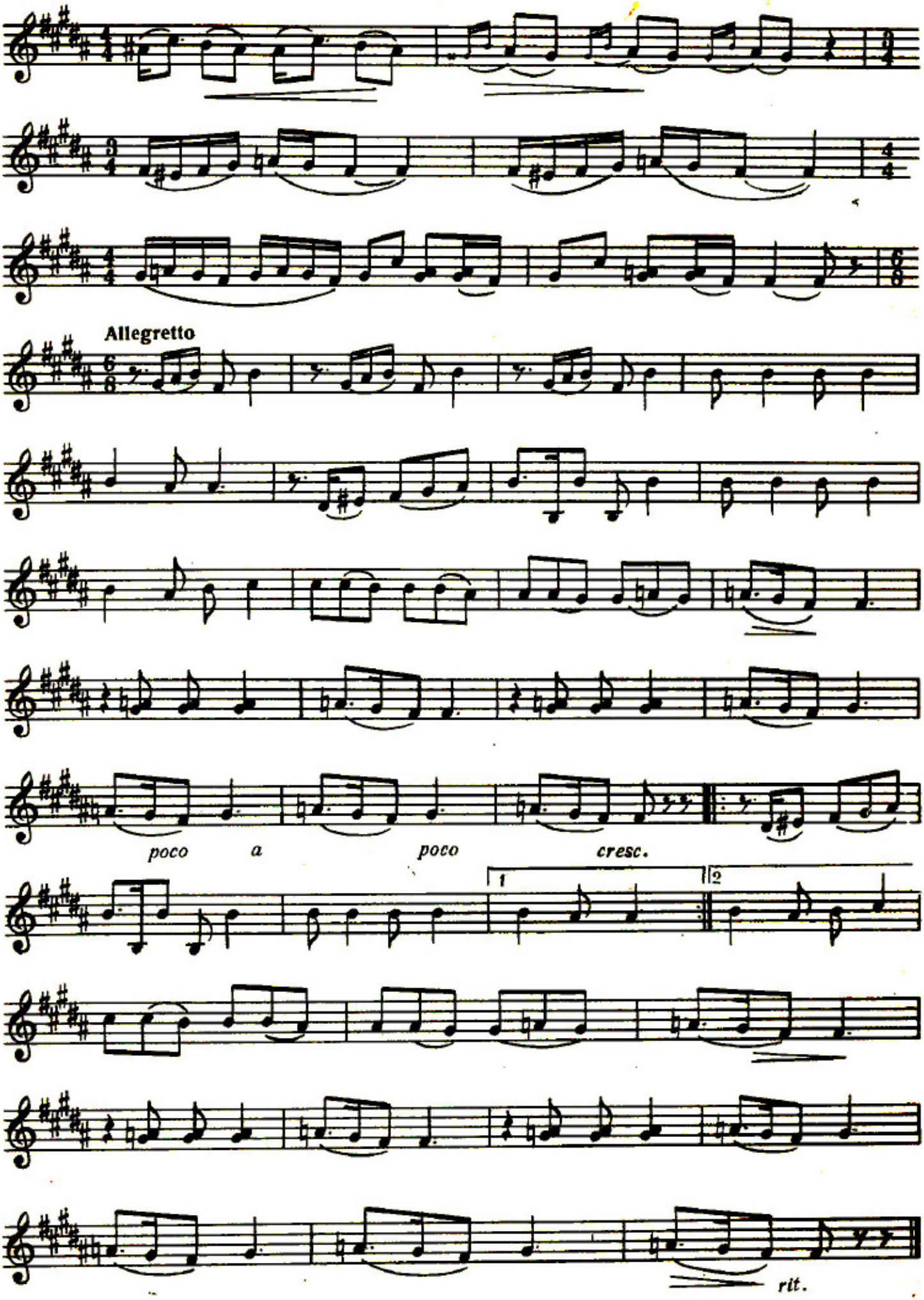
Allegretto
poco a poco cresc.
1
2
rit.

САЛАМИ

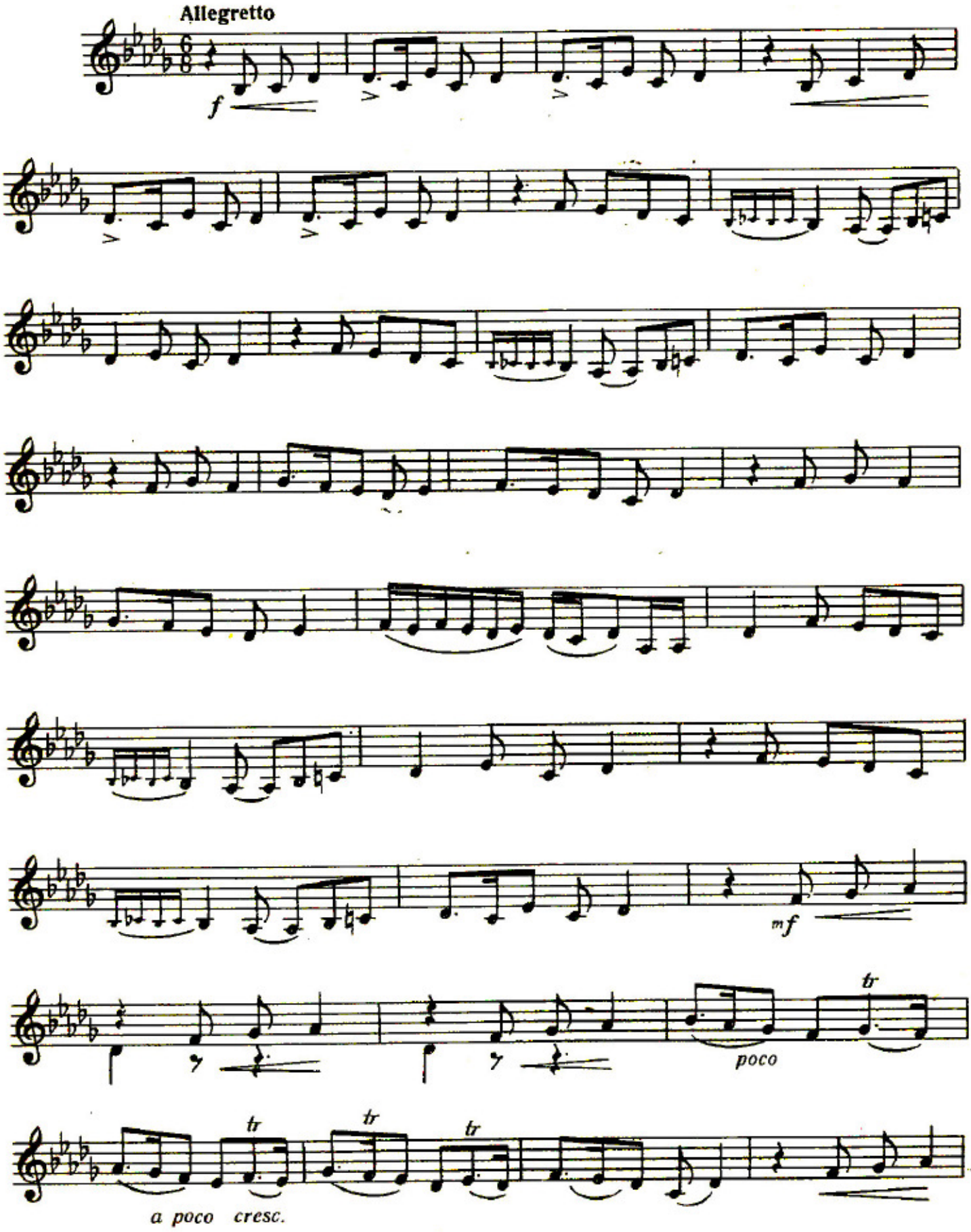

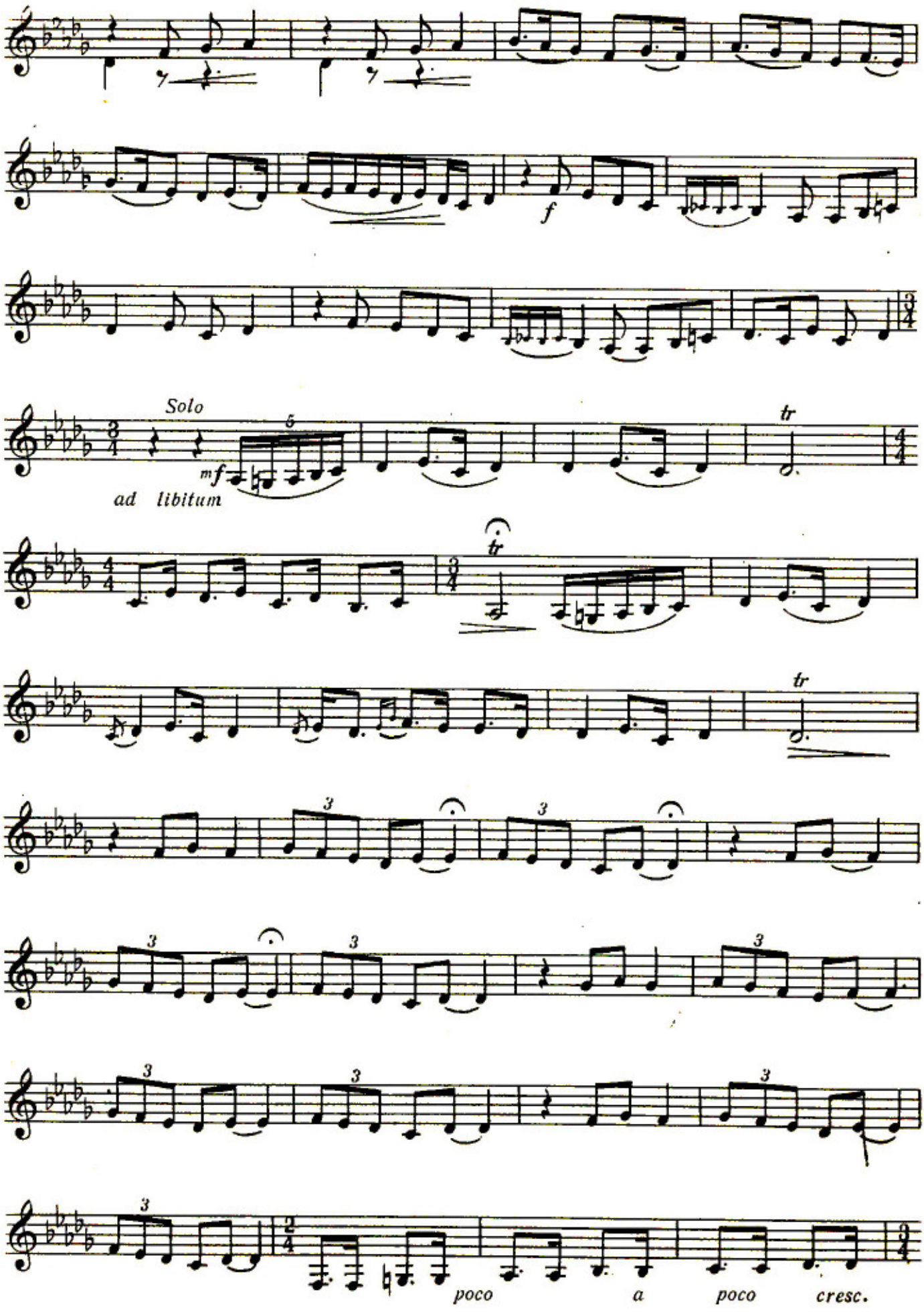
Solo
mf
ad libitum
tr
f
poco a poco cresc.

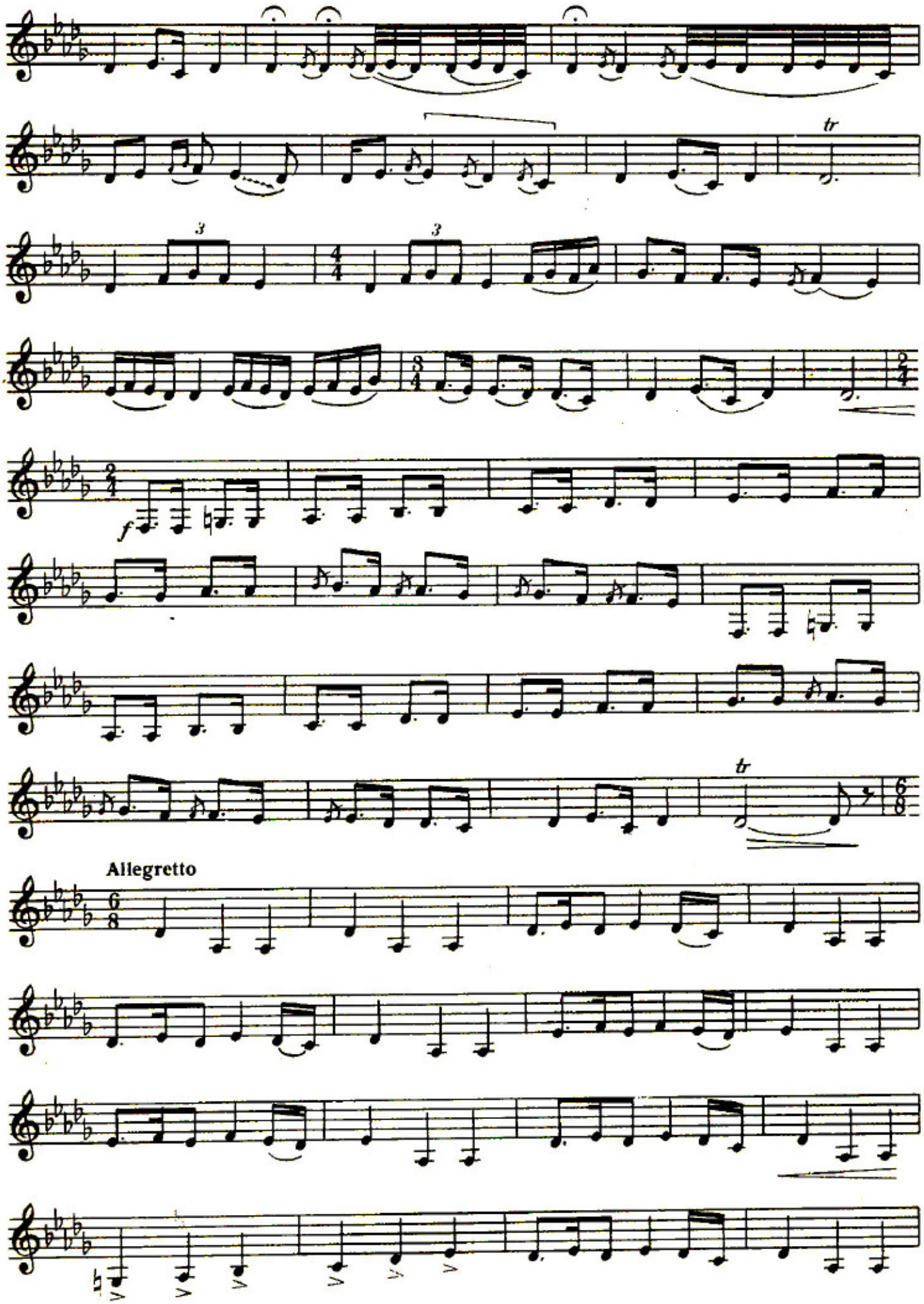
tr
3
3
4/4
3/4
2/4
f
tr
6/8
Allegretto
6/8

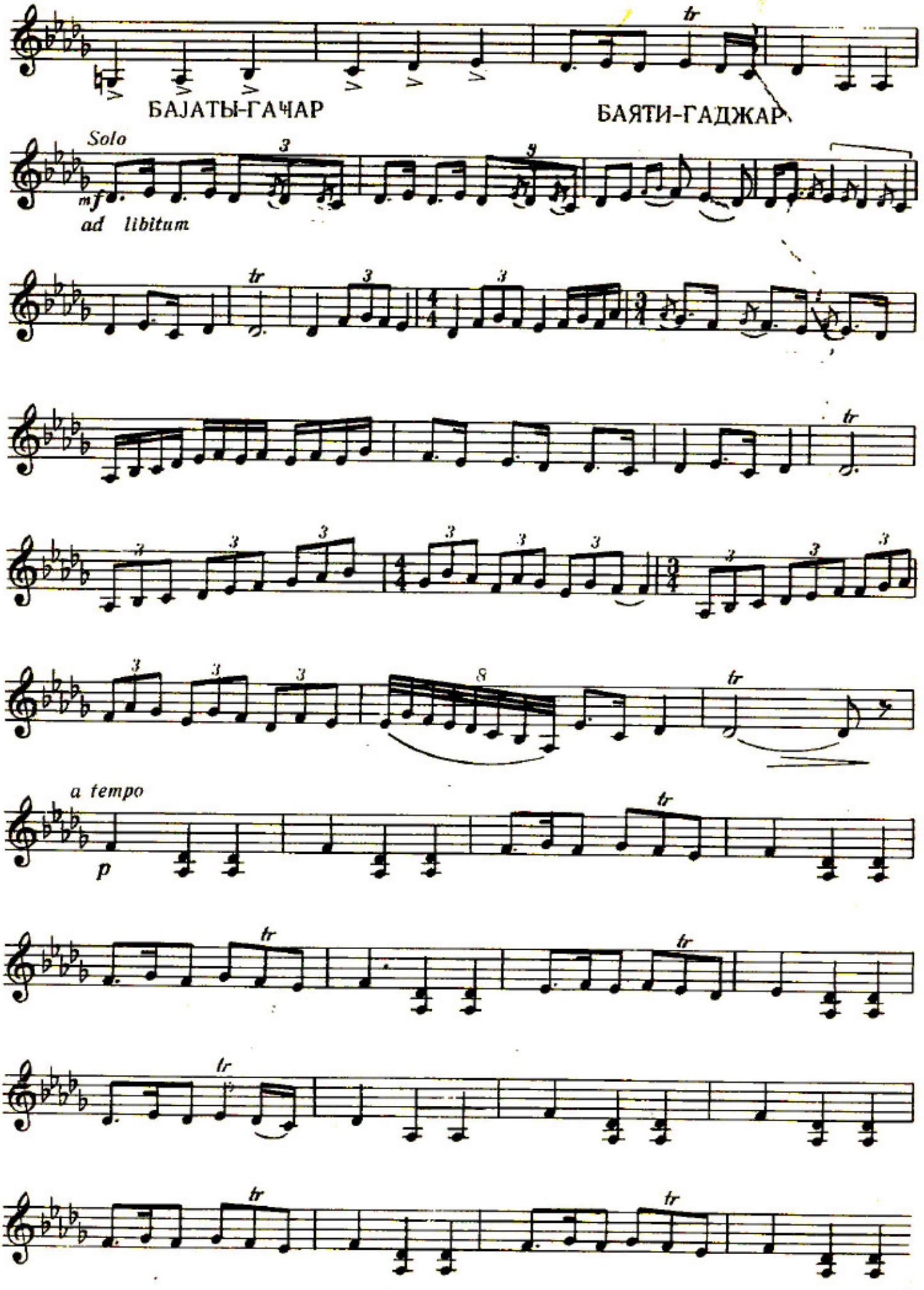
БАЯТЫ-ГАЧАР
БАЯТИ-ГАДЖАР
Solo
mf
ad libitum
a tempo
p

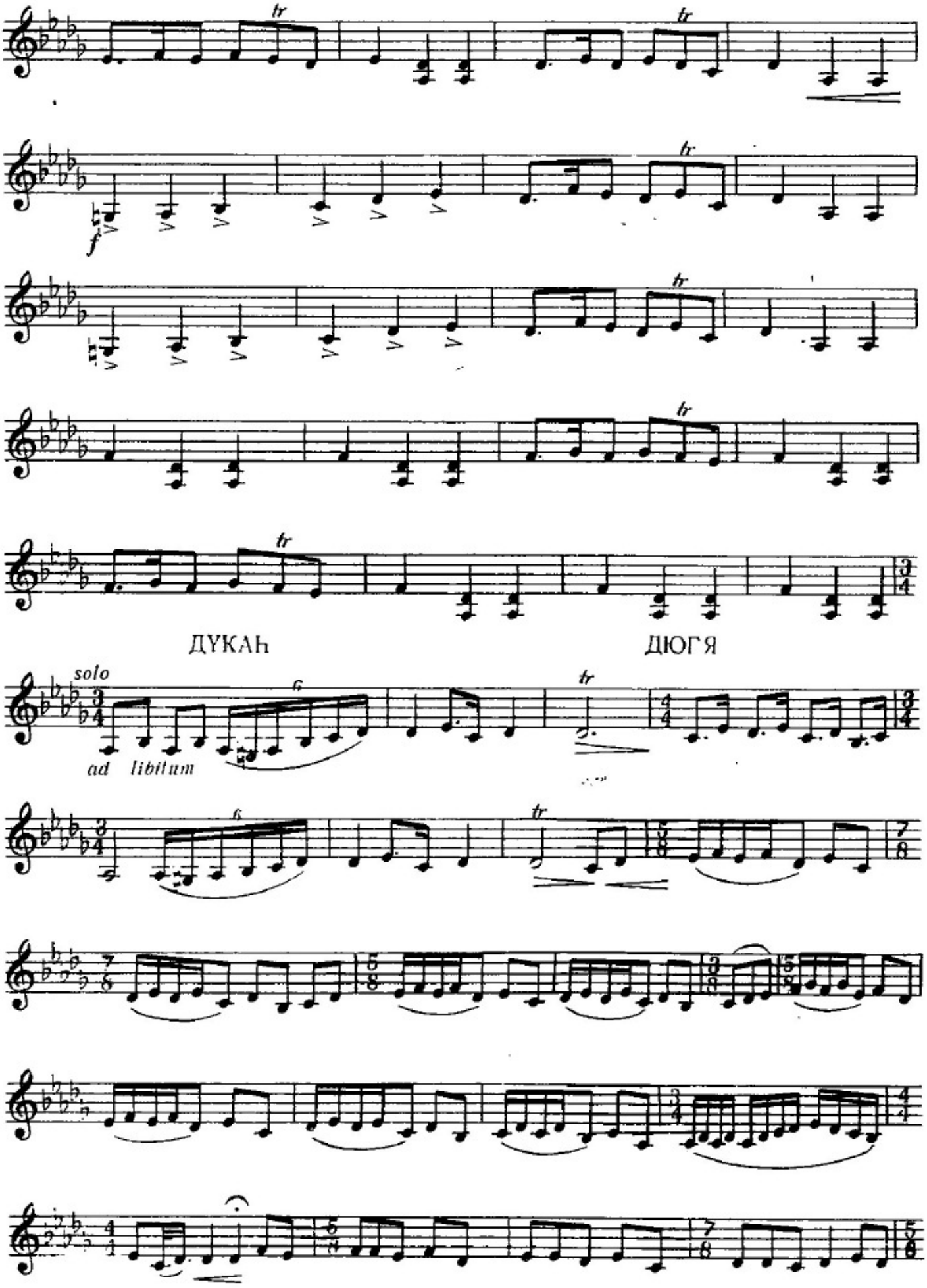
ДУКАЊ
ДЮГЯ
solo
ad libitum

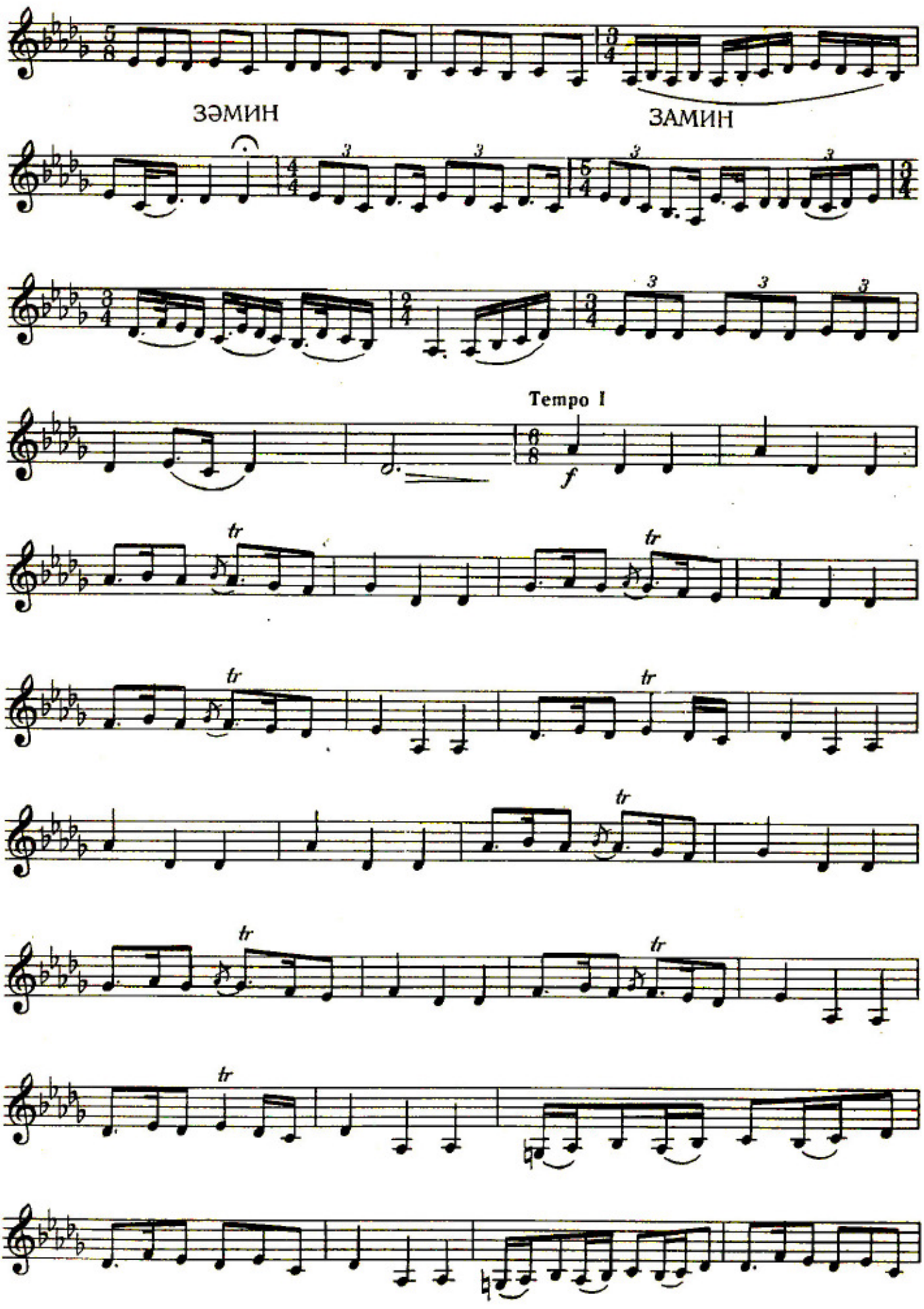
ЗӘМИН
ЗАМИН
Tempo I
f
tr

ШИКӘСТЕЈИ-ФАРС
ШИКЭСТЭИ-ФАРС

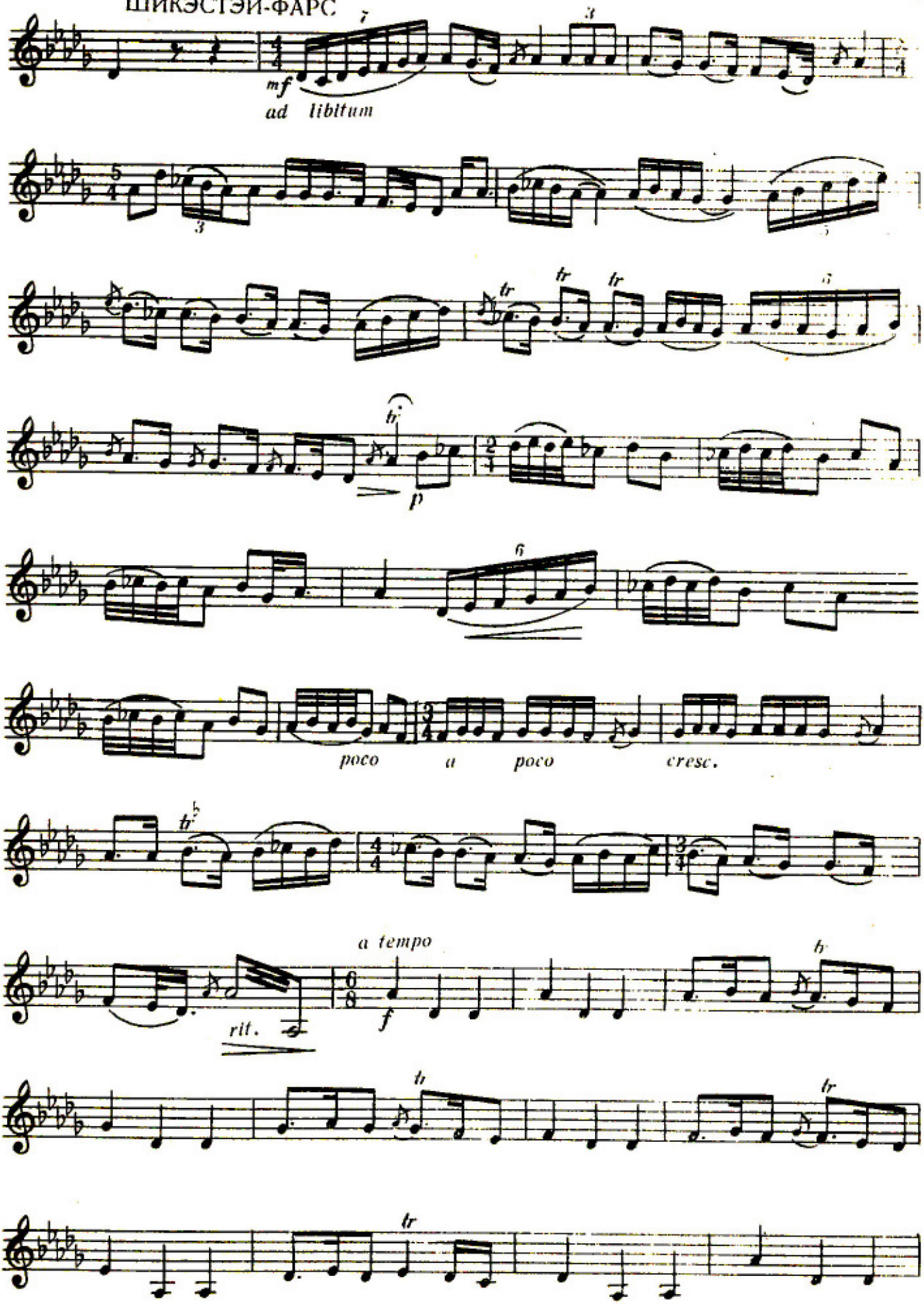

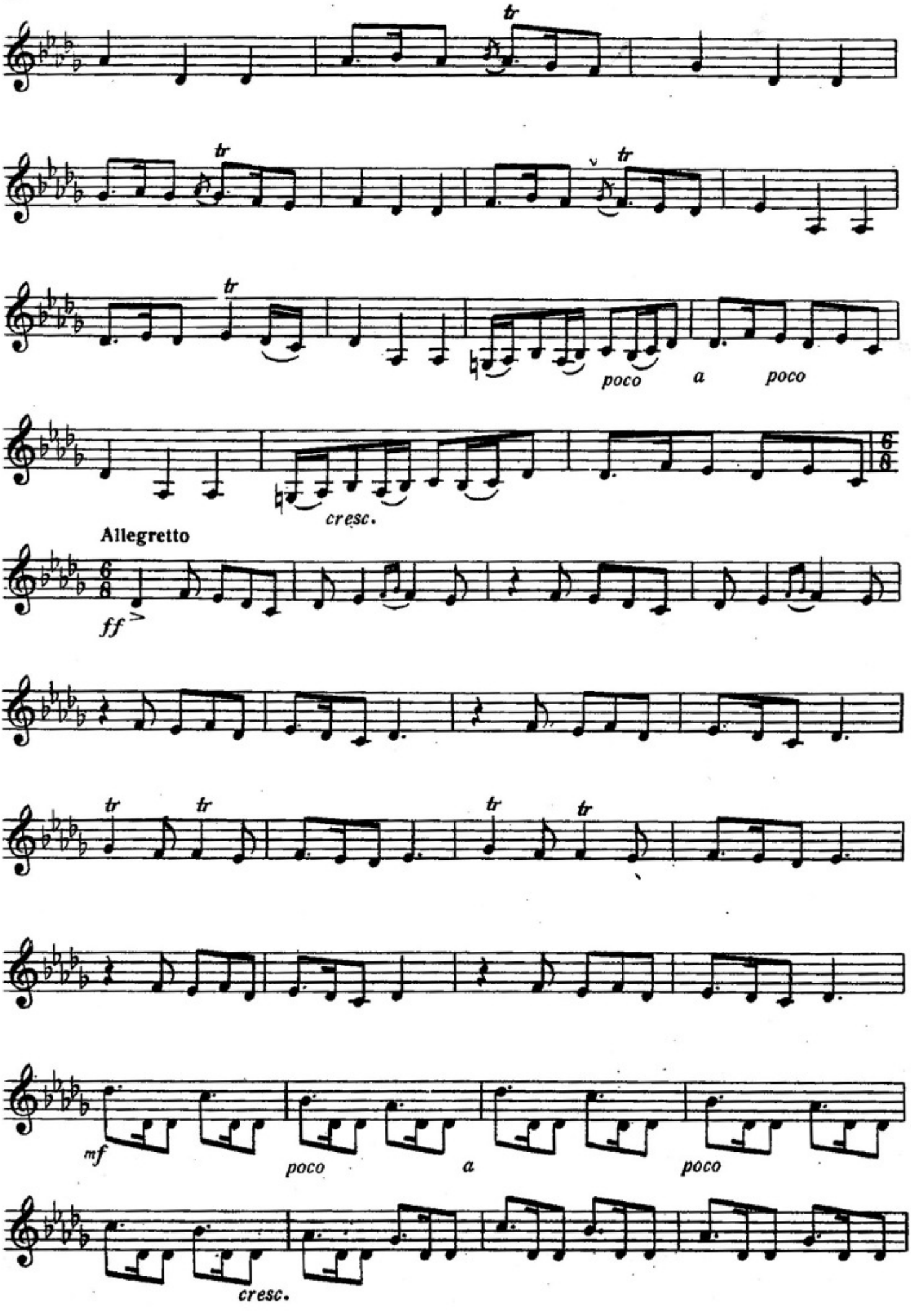
tr
tr
tr
tr
poco a poco
cresc.
Allegretto
ff
tr
tr
tr
tr
mf
poco a poco
cresc.

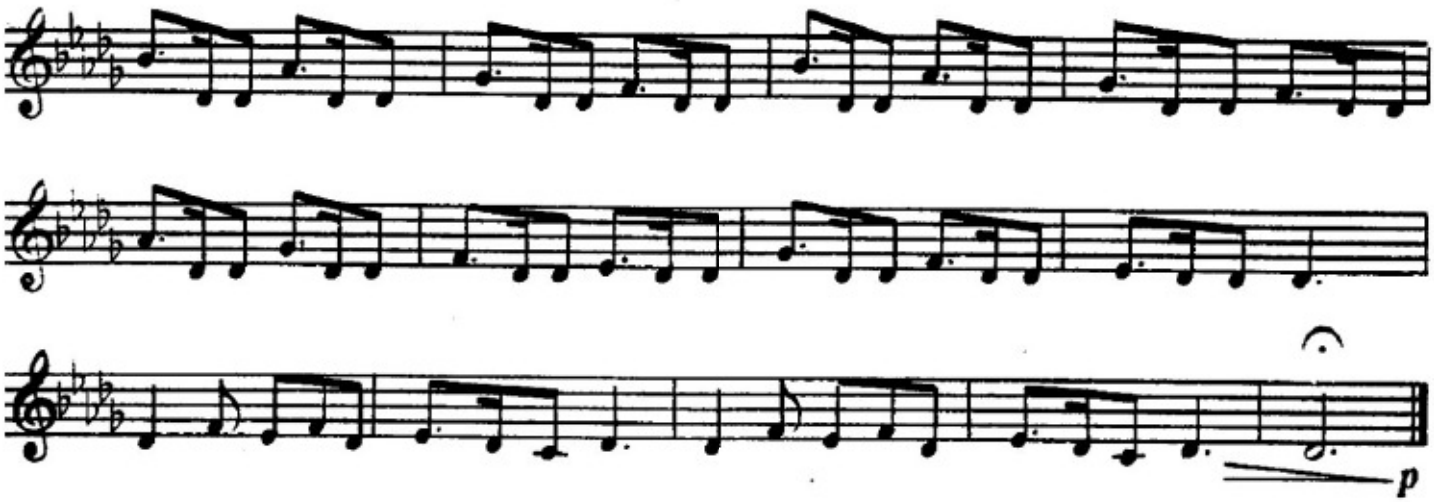

БАЈАТЫ-ГАЧІАР

БАЯТИ-ГАДЖАР

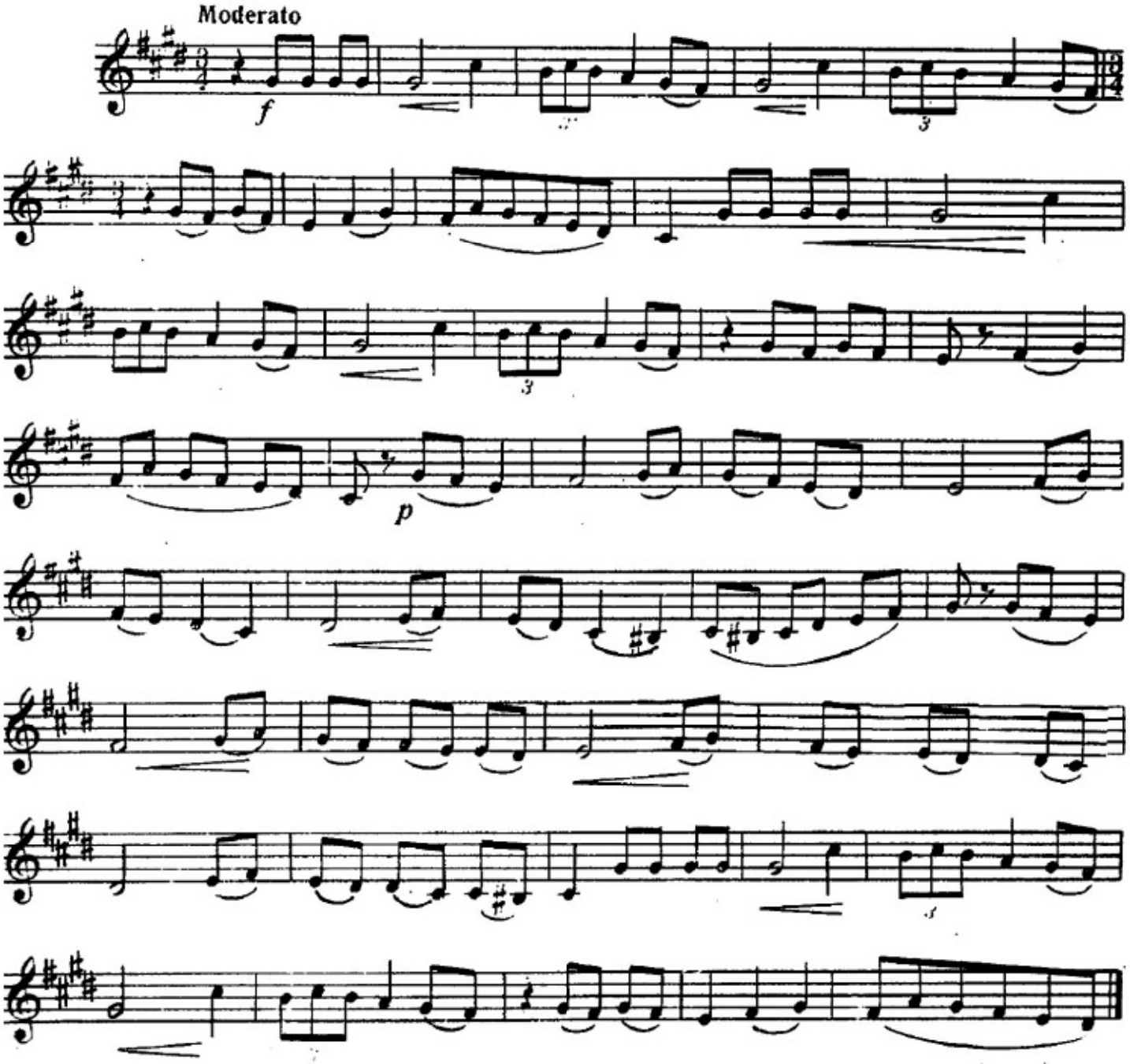

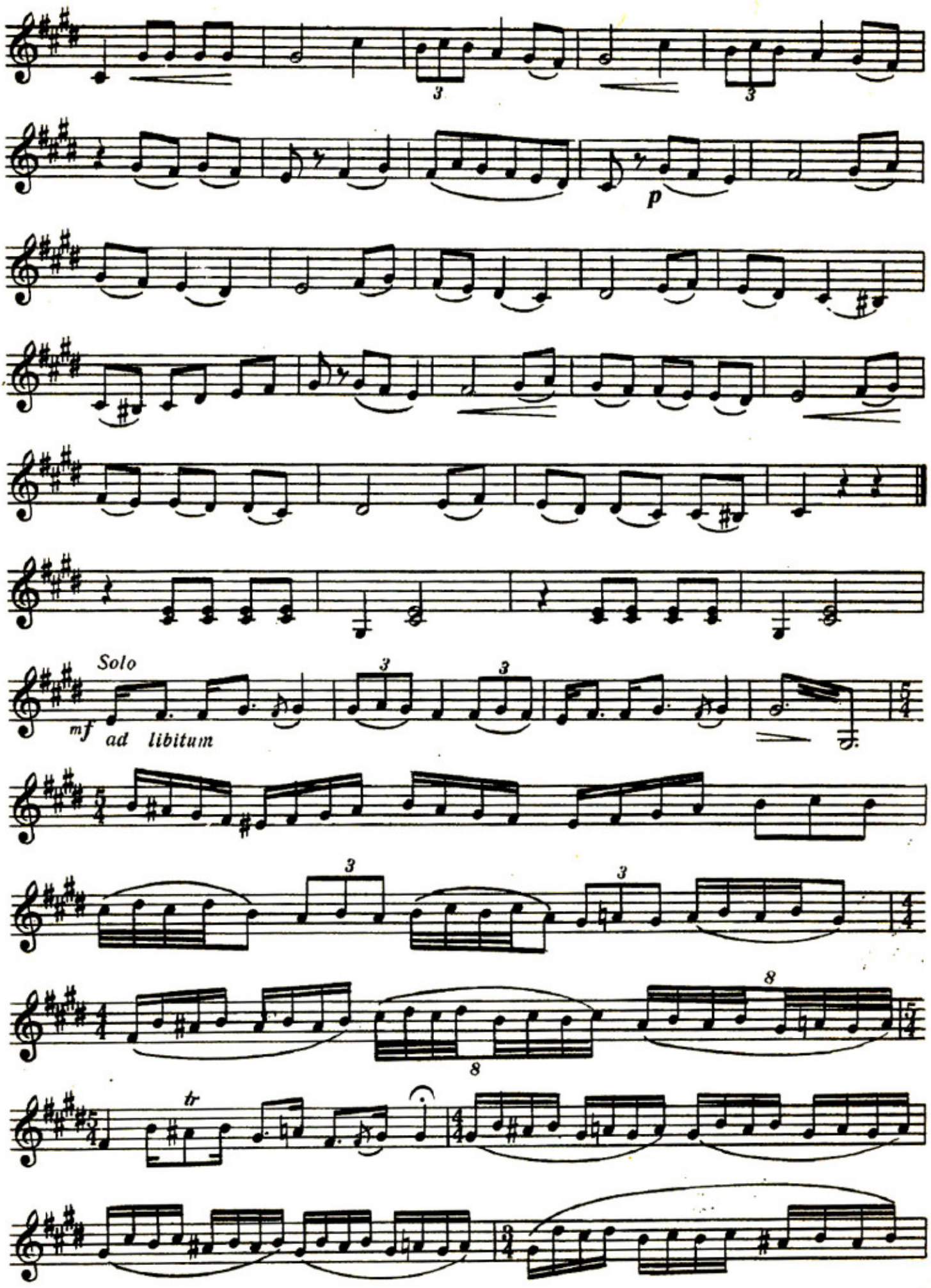
Solo
mf
ad libitum
p
tr

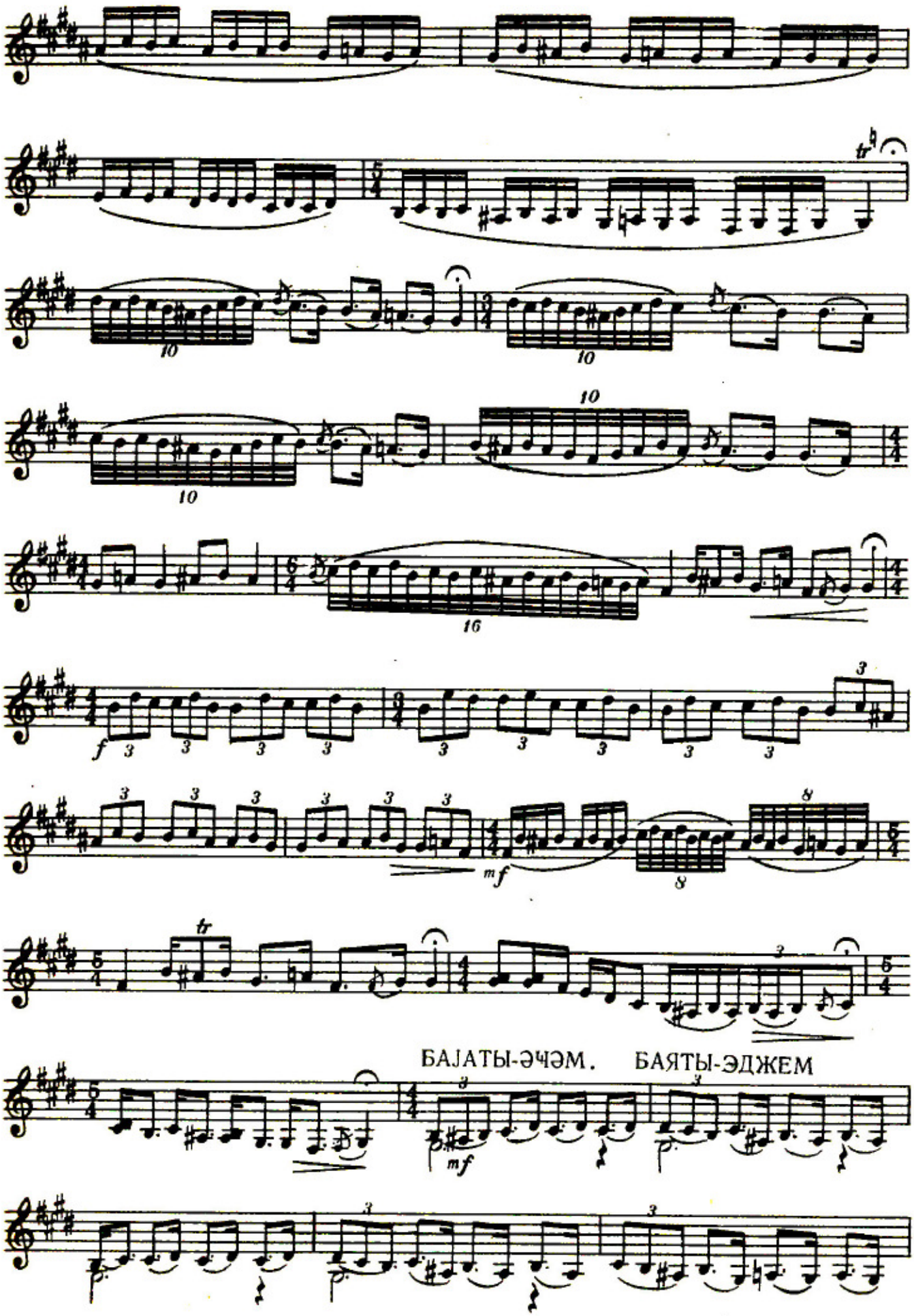
БАЈАТЫ-ӘЧӘМ. БАЯТЫ-ЭДЖЕМ

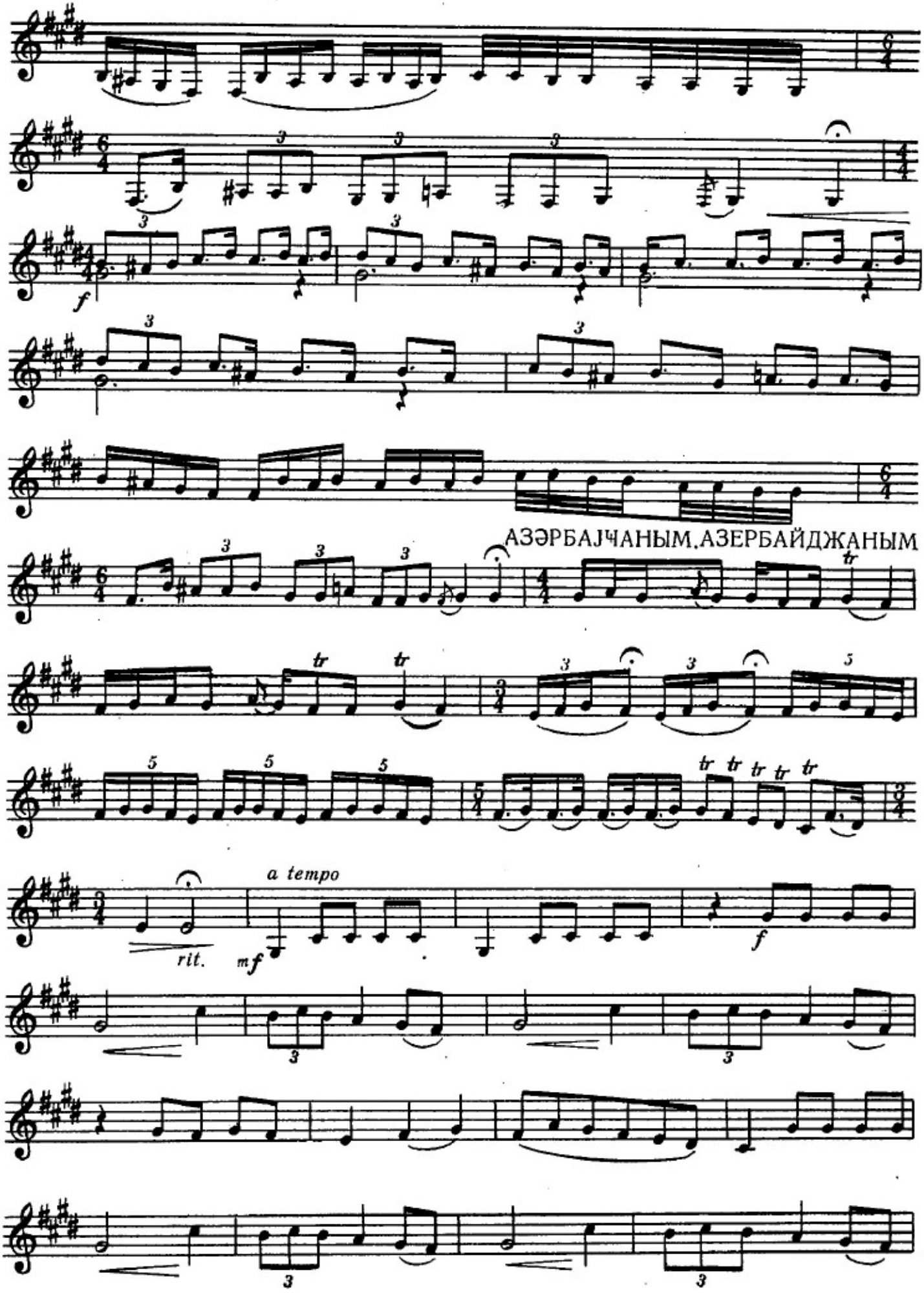
АЗӘРБАЈЧАНЫМ, АЗЕРБАЙДЖАНЫМ
a tempo
rit.

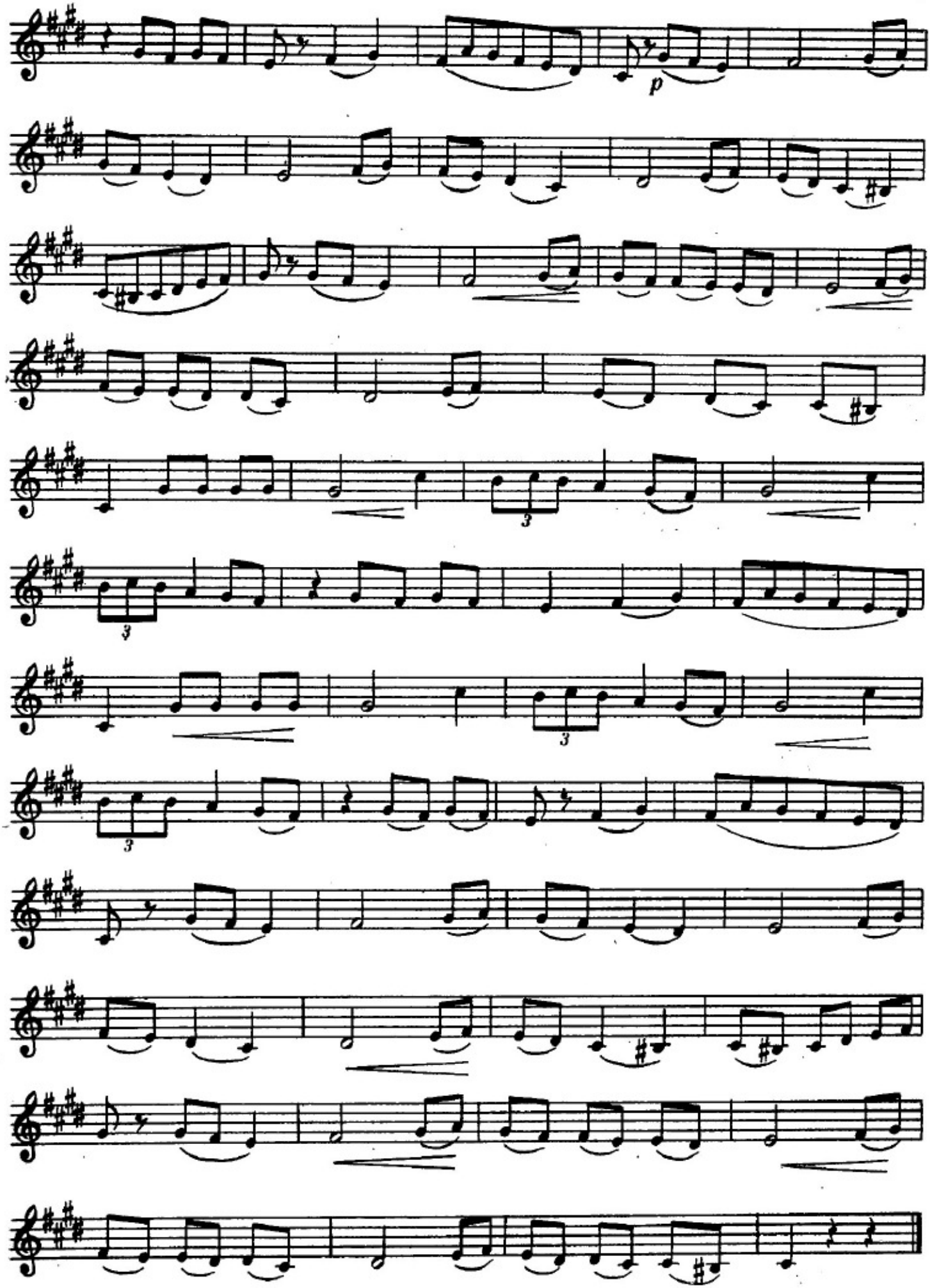
p
3
3
3
3

9—2
367—68 J

Редакторлары *Т. Бакыханов* вә *Р. Мустафајев*
Редакторы *Т. Бакиханов* и *Р. Мустафаев*

Редактору *Ш. Кәримова*
Рәссамы *Р. Јанбулатов*
Бәдии редактору *В. Тсејтин*
Техники редактору *С. Әһмәдов*
Корректору *Е. Талыбова*

Чапа имзаланмыш 10/IX-1968-чи ил. Кағыз форматы 60×92¹/₁₆. Чап вәрәги 3. Сифариш 107. Тиражы 2400. Гијмәти 32 гәп.

Азәрбајчан ССР Назирләр Совети јанында Мәтбуат Комитәсинин 26 комиссар адына мәтбәәси. Бакы, Әли Бајрамов күчәси, 3.